

5. LEKCJA PIĄTA

5. Lekcja piąta

pięć *five*
piąty *-a -e fifth*

INSTRUMENTAL CASE OF PRONOUNS
DAYS OF THE WEEK, TIME OF DAY
MODAL VERBS
PAST TENSE OF VERBS (SINGULAR)
COMPOUND FUTURE TENSE
CLOCK TIME
MINI-LEKCJA: PREVIEW OF
THE GENITIVE CASE
SUPPLEMENT: WOLNY CZAS (FREE TIME)

koziorożec *Capricorn*. grudzień *December*, w grudniu. styczeń *January*, w styczniu

Konwersacje:

5.A. Kino	220
<i>Inviting someone to a movie (unsuccessfully).</i>	
5.B. Pilna praca	230
<i>Getting someone's attention.</i>	
5.C. Nie szkodzi	239
<i>Apologizing for missing a party.</i>	
5.D. Powtórka	247
<i>Watching television.</i>	
5.E. Późno, wcześnie	258
<i>Staying too late to catch the bus.</i>	

Poznań. The fifth-largest Polish city with a population of over 580,000. Poznań was one of the capitals of the Piast princes in the 9th-10th c. Located on the **Warta** river, it is a major commercial, industrial, and academic center. Because of its western location, good transportation connections, and trade reputation, the city attracts considerable foreign investment. The Poznań mechanical goats (**koziółki**) on the town hall clock (not clearly visible here) have become the town's symbol, and gave their name to the local American football team, **Kozły Poznań** (the Poznań Goats).

5. LEKCJA PIĄTA

Kino "Polonia"

The Polonia movie theater in Łódź, the traditional capital of the Polish film industry. Polish cinema is making a somewhat successful stand against Hollywood imports. Besides traditional movie-houses like this one, multiplex theaters are springing up everywhere.

5.A. Kino

An invitation to a movie.

Marian: Słuchaj, Marta, czy jesteś wolna dziś wieczorem?

Marta: Nie. Jak zwykle jestem zajęta.

Dlaczego pytasz?

Marian: Mam bilety na jakiś polski film.

Pomyślałem, że może pójdziesz ze mną.

Marta: Chciałabym pójść z tobą, ale niestety już jestem umówiona.

Marian: Szkoda. Może innym razem.

Marta: Z przyjemnością. <Bardzo chętnie.>

Listen, Marta, are you free this evening?

No, I'm busy, as usual. Why do you ask?

I have tickets to a some Polish film. I thought that maybe you'd go with me.

I'd like to go with you, but unfortunately I'm already engaged.

Too bad. Maybe some other time.

With pleasure. <Very gladly.>

Do zapamiętania:

Chcesz pójść ze mną?
 Chciał(a)bym pójść z tobą.
 Czy jesteś wolny (-a) dziś wieczorem?
 Jak zwykle jestem zajęty (-a).
 Już jestem umówiony (umówiona).
 Mam bilety na jakiś film.
 Może innym razem.

Myślałem, że może będziesz chciał(a) pójść ze mną
 Niestety.
 Pomyślałem (pomyślałam), że może pójdziesz ze mną.
 Szkoda.
 Z przyjemnością.

Uwagi

chciał(a)bym I would like, **chciał(a)byś** you would like. Conditional forms of **chcieć** want; see 5.D later in this lesson.

innym razem some other time. An Instrumental case expression (Lesson 6).

może *av* maybe, perhaps

nie szkodzi 'it doesn't matter'. Literally, 'it doesn't harm'.

plan *mi* plan

pójść *pójdę, pójdziesz* *pf* go (us. on foot)

przyjemność *f* pleasure

woleć *-lę -lisz +infin* prefer

wolny 'free' occurs in both literal and figurative senses. **wolne krzesło** means a 'free (unoccupied) chair'; **wolny kraj** means 'free country'. If a woman says **jestem wolna** 'I am free', this can be taken to mean 'unattached', but it can also simply mean that she is not busy. This word also means 'slow', in the sense of, say, **wolny pociąg** 'slow train'.

zaprosić *-szę -sisz pf, impf* **zapraszać** *-am -asz* invite

żeby *conj* in order to

Pytania

1. Dlaczego Marian pyta, czy Marta jest wolna dziś wieczorem? Jak myślisz, czy ona rzeczywiście jest zajęta?
2. Dlaczego Marta mówi, że nie może pójść na film? Czy myślisz, że ona naprawdę jest umówiona?
3. Dlaczego Marian zaprasza ją tak późno? Skąd on może mieć te bilety? Dlaczego on nie mówi co to jest za film?
4. Czy Marta pójdzie z Marianem na film innym razem? Dlaczego tak myślisz?
5. Czy ty jesteś wolny (wolna) dziś wieczorem? Co chciał(a)byś robić? Jakie masz plany?

5. LEKCJA PIĄTA

6. Czy chcesz pójść na film? Dokąd wolisz pójść, na film czy na wystawę? A może na operę?
7. Czy jesteś zbyt zmęczony (zmęczona), czy też może zbyt zajęty (zajęta), żeby gdzieś pójść dziś wieczorem?
8. Wolisz pójść na polski czy raczej na amerykański film? Dlaczego?
9. Czy znasz jakiś polski film albo polskiego reżysera (polską reżyserkę)-*director*? Jeśli tak, to jak on(a) się nazywa? Jakiego (jej) filmy znasz?
10. Częściej oglądasz filmy w kinie, w domu, na DVD, czy na komputerze? Czy czasami chodzisz do kina sam(a)?

Historia

W korytarzu po zajęciach języka polskiego. Marian pyta Martę czy ona jest wolna dziś wieczorem. Jest możliwe, że Marta jest wolna, ale mówi, że jest zajęta, bo nie wie co Marian *ma na myśli*. Marian zaprasza Martę na "jakiś polski film," jak on mówi, na który już ma bilety. Nie wiemy, dlaczego on nie mówi dokładnie na jaki film on ma bilety. Być może on *sam* nie wie. Marta myśli, że Marian zaprasza ją dość późno i niezbyt *chętnie*, więc mówi, że ona już jest umówiona. Marian mówi, że może pójść na film "innym razem". Z przyjemnością, mówi Marta. Ciekawe, skąd Marian ma te bilety? Co to jest za film? Co on teraz robi? Czy *zaprosi* inną osobę? Chyba nie chce iść do kina sam. Czy Marta pójdzie gdzieś z nim innym razem?

korytarz *mi* corridor. w **korytarzu**. in the corridor. **po zajęciach** after class. **Języka polskiego** of Polish language. **ma na myśli** has in mind. **zaprosić** –*sze -sisz pf, impf* **zapraszać** invite. **sam** himself; *here*: by himself, alone. **ciekawe** it's curious. **co on teraz robi?** what will he do now? **Czy zaprosi kogoś innego?** Will he invite someone else?

Beginning with this lesson, suggested questions will be given to ask of the conversation's protagonists. Students assigned to the respective roles are asked to perform the conversation and then stay in their respective roles and explain themselves, in the 1st person, as if representing "their" person. These questions are merely suggestive of the sort of questions that can be asked. Do not feel limited by them.

Możliwe pytania do Mariana: Co to jest za film, na który masz bilety? Skąd je masz? Dlaczego zapraszasz Martę, i dlaczego tak późno? Czy naprawdę chcesz pójść z nią na ten film? Co teraz zrobisz skoro *since* Marta nie może pójść z tobą? Czy zaprosisz kogoś innego? Kogo?

Możliwe pytania do Marty: Czy naprawdę jesteś zajęta dziś wieczorem? Jakiego masz plany? Czy jesteś z kimś umówiona? Czy jesteś zirytowana *irritated* na Mariana, że zaprasza cię tak późno? Czy jesteś szczerą *sincere* kiedy mówisz, że pójdziesz z nim gdzieś innym razem "z przyjemnością"?

GRAMATYKA 5.A.

DEVOICING OF VOICED CONSONANTS. In Polish, final voiced consonants are pronounced without voice in word-final position, so that, say, **lód** *ice* and **lut** *solder*, or **Bóg** *God* and **buk** *beech tree*, are pronounced the same, more like "lut," "buk." Since final consonants are not pronounced vigorously in any case, devoicing is not dramatic, but it is nevertheless noticeable. In sum, final **d** and **t** are pronounced the same in final position, and similarly to **t**; **b** and **p** are pronounced the same, and similarly to **p**; and so on, for all the other voiced-voiceless consonant pairs:

Voiced-voiceless consonant pairs:

+v	b	w	d	dz	dź	rz/ż	z	ź	g
-v	p	f	T	c	ć	sz	s	ś	k

Practice: **dąb** "domp" *oak*, **baw się** "baf še" *have a good time-imper.*, **lód** "lut" *ice*, **wódz** "wuc" *leader*, **łódź** "łuć" *boat*, **gwóźdź** "gwuść" *nail*, **twarz** "tfasz" *face*, **bez** "bes" *lilac*, **więź** "wjęś" *bond*, **nóż** "nusz" *knife*, **Bóg** "buk" *God*. Similar devoicings occur before voiceless consonants inside words, but these assimilations tend to take care of themselves. See **ławka** "łAF-ka" *bench*, **łóżko** "łU-szko" *bed*, **gąbka** "GOMP-ka" *sponge*, and so on.

INSTRUMENTAL CASE OF PRONOUNS. The Instrumental case, expressing "means by which," is introduced in the following lesson. The Instrumental case is also used after certain prepositions, also introduced in Lesson 6. The Instrumental case of personal pronouns often occurs after prepositions, most often after the preposition **z** 'together with, along with'. Singular forms are:

ja: ze mną "ZE-mną" *with me*

ty: z tobą "STO-bą" *with you (sg.)*

ona: z nią *with her*

on, ono: z nim *with him*

pan: z panem "SPA-nem" *with you (m. formal)*

pani: z panią "SPA-nią" *with you (f. formal)*

kto: z kim *with whom*

co: z czym *with what*

ze sobą *with oneself, with one another*

Examples:

Chcesz iść ze mną? *Do you want to go with me?*

Chętnie pójdę z tobą *I'd gladly go with you.*

Jestem już umówiony (umówiona) z nim (z nią). *I'm already scheduled to meet with him (her).*

Lubię z panem rozmawiać. *I like to talk with you (m. formal).*

Z kim chcesz iść na ten film? *With whom do you want to go to that film?*

5. LEKCJA PIĄTA

Oni lubią rozmawiać ze sobą. *They like to talk with each other.*

TODAY, TOMORROW, YESTERDAY. The words for 'today', 'tomorrow', and 'yesterday' are adverbs, and are used to answer questions containing the question adverb **kiedy** *when*:

dziś, dzisiaj *today*

jutro *tomorrow*

wczoraj *yesterday*

pojutrze *day after tomorrow*

przedwczoraj *day before yesterday*

As in English, these words condition tense-changes on the part of verbs:

Dzisiaj mam ważny egzamin. *I have an important exam today.*

Wczoraj miałem (miałam) ważny egzamin. *I had an important exam yesterday.*

Jutro będę miał (miała) ważny egzamin. *I will have an important exam tomorrow.*

See further below for the formation of the past and compound future tense, using **będzie**. The words **dziś** and **dzisiaj** are synonymous, **dzisiaj** being slightly emphatic and placed more often at the beginning or end of a sentence.

DAYS OF THE WEEK. The names for the days of the week are as follows. They are often used in the expression 'on (Monday, Tuesday, etc.)', expressed by **w(e)** plus the Accusative case. Note that Polish does not capitalize the names of the days of the week.

The day (Nominative)

poniedziałek *Monday*

wtorek *Tuesday*

środa *Wednesday*

czwartek *Thursday*

piątek *Friday*

sobota *Saturday*

niedziela *on Sunday*

week-end "fikent" *week-end*

On the day (**w[e]** + Accusative)

w poniedziałek *on Monday*

we wtorek *on Tuesday*

w środę *on Wednesday*

w czwartek *on Thursday*

w piątek *on Friday*

w sobotę *on Saturday*

w niedzielę *on Sunday*

w week-end *on the week-end*

The question "What day is it today?" is **Jaki jest dziś dzień?** Answer: **Dzisiaj jest poniedziałek** 'Today is Monday.'

IN THE MORNING, AFTERNOON, EVENING, NIGHT. The following words are adverbs or adverbial expressions:

rano *in the morning; A. M.*

wieczorem *in the evening*

po południu *in the afternoon, P.M.*

nocą or **w nocy** *at night.*

The two expressions **wieczorem** *in the evening* and **nocą** *at night* are based on the Instrumental case forms of **wieczór** *evening*, **noc** *night*, respectively (Lesson 6). The above expressions combine with **dziś**, **jutro**, **wczoraj**, etc., to form phrases of the sort:

dziś rano *this morning*

wczoraj po południu *yesterday afternoon*

jutro wieczorem *tomorrow evening*

przedwczoraj w nocy *day before yesterday in the night.*

--and so on. They may also be combined with day-of-the-week expressions:

w poniedziałek rano *on Monday morning*

we wtorek wieczorem *on Tuesday evening*

w środę po południu *on Wednesday afternoon*

and so on.

'NEXT/LAST FRIDAY/WEEK', ETC. The adjectives **następny** *next* and **zeszły** *last, past* may be used in the day-of-week expressions:

Widziałem ten film w zeszłą środę. *I saw that film last Wednesday.*

Będę wolny w następną sobotę. *I'll be free next Saturday.*

'This (upcoming) Friday', etc. is expressed with **ten, ta, to**, with or without **najbliższy** *nearest*:

W ten (najbliższy) piątek jestem umówiony. *I'm engaged (=busy) this (next) Friday.*

DIRECTIONAL COMPLEMENTS AFTER **na**. In Lesson 3.C we learned that attendance at events is expressed with the preposition **na** plus the Locative case: **na filmie** *at the movie*, **na koncercie** *at the concert*, **na przyjęciu** *at the party*, and so forth. One expresses "going to" events with the same preposition, **na**, but followed by the Accusative case:

Idę na film. *I'm going to a movie.*

Chcesz iść ze mną na wystawę? *Do you want to go with me to an exhibit?*

Kogo zapraszasz na swoje przyjęcie? *Whom are you inviting to your party?*

Directional complements referring to places rather than to events are expressed with **do** plus the Genitive; see Mini-lesson 5 (i.e., this lesson) and Lesson 9:

Idę do kina. *I'm going to the movie theater.*

Chcesz iść ze mną do sklepu? *Do you want to go with me to the store?*

Już czas wracać do domu. *It's already time to return home.*

5. LEKCJA PIĄTA

PAST TENSE OF **być** 'BE' . Reviewing, here are the present and future tense forms of **być** *be*, followed by the past-tense forms:

Present:

singular:

jestem I am

jesteś you are (sg.)

jest he, she, it is

plural

jesteśmy *we are*

jesteście *you are (pl.)*

są *they are*

Future:

będę I will be

będziesz you will be (sg.)

będzie he/she/it will be

będziemy *we will be*

będziecie *you will be (pl.)*

będą *they will be*

Past:

byłem I was (m.)

byłam I was (f.)

byłeś you were (m.)

byłaś you were (f.)

był he was

była she was

było it was

byliśmy *we were (m.p.pl.)*

byłyśmy *we were (f.)*

byliście *you were (m.p.pl.)*

byłyście *you were (f.pl.)*

byli *they were (m.p.pl.)*

były *they were (f., n.)*

“ “ (n.)

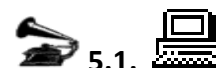

Piwo dziś wieczorem, kefir jutro rano (beer this evening, kefir tomorrow morning). An intentional billboard juxtaposition, with billboards talking to one another, and suggesting a hangover recipe. **kefir** is a fermented milk drink.

ĆWICZENIA 5.A.

5.1. *yesterday*: **wczoraj.**

tomorrow, day after tomorrow, day before yesterday, today, in the morning, in the afternoon, in the evening.

5.2. *yesterday morning*: **wczoraj rano.**

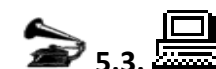
tomorrow evening, this morning, yesterday afternoon, this evening, tomorrow morning, yesterday evening, this afternoon.

5.3. *Use the word for the following or preceding day.*

niedziela: a. Jutro będzie **poniedziałek** *Tomorrow will be Monday.*
b. Wczoraj **była sobota**. *Yesterday was Saturday.*

sobota, poniedziałek, czwartek, środa, wtorek, piątek.

5.4. *Use the word for the next day and the next time of day:*

w wtorek rano: **w środę po południu** *on Wednesday afternoon*

w środę po południu, w czwartek wieczorem, w sobotę rano, w niedzielę po południu, w piątek wieczorem, w poniedziałek rano.

Some words that may be said of people:

chory sick
głodny hungry
gotowy ready, prepared
spóźniony late
szczęśliwy happy, fortunate
śpiący sleepy
umówiony have an appointment
wolny free

zadowolony satisfied, happy
zajęty busy, occupied
zdziwiony surprised
złośliwy mean, spiteful
zły angry
zmartwiony worried
zmęczony tired
znudzony bored

5. LEKCJA PIĄTA

5.5. Choose an appropriate tense of 'be' (present, past, or future), and either an appropriate adjective from the list of adjectives above, or an appropriate place. Assume for orientation the actual day and time of day.

dziś po południu: Dziś po południu **jestem umówiony (-a)**. *I have an appointment this afternoon.* or: Dziś po południu **będę w mieście**. *This afternoon I will be in town.*

dziś rano, wczoraj po południu, jutro wieczorem, w poniedziałek wieczorem, we wtorek rano, w środę po południu, w sobotę wieczorem.

5.6. Choose an appropriate tense of 'be' with the given location (from Lesson 3.C). Use past tense unless the context logically requires present or future.

w następną niedzielę, kościół: W następną niedzielę **będę w kościele**. *Next Sunday I will be in church.*

wczoraj, park; w piątek, dom; przedwczoraj, przedstawienie; dziś po południu, biblioteka; w sobotę rano, teatr; pojutrze, muzeum; w najbliższą środę, Lublin; w zeszły czwartek, szkoła; w następny piątek, biuro.

5.6.

5.7. Use an appropriate tense form of 'be':

on, jutro, wolny: **On będzie jutro wolny**. *He'll be free tomorrow.*

ona, wczoraj, chory; ja, dziś wieczorem, spóźniony; on, dzisiaj, umówiony; ten pan, teraz, zmęczony; ta pani, w najbliższą sobotę, gotowy.

5.7.

5.8. free, Sunday, Monday: a. Kiedy będziesz **wolny (wolna)**? *When will you be free?*

b. Może **w niedzielę**, może **w poniedziałek**.

Maybe on Sunday, maybe on Monday.

ready, tomorrow, day after tomorrow; satisfied, tomorrow, never; busy, Friday, Saturday.

5.8.

5.9. Use the appropriate tense form of **być**.

przyjęcie, jutro: **Przyjęcie będzie jutro.** *The party will be tomorrow.*

koncert, dzisiaj; opera, pojutrze; egzamin, wczoraj; przedstawienie, jutro; wystawa, przedwczoraj.

THINGS TO HAVE TICKETS TO

film *film*

koncert *concert*

mecz *game, match*

opera *opera*

przedstawienie *performance*

sztuka *play*

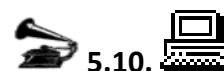
wystawa *exhibit*

balet *ballet*

5.10. 'some kind of'

poniedziałek, film: **W poniedziałek** mam bilety na **jakiś film**. *On Monday I have tickets for some kind of film.*

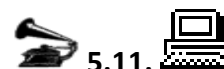
sobota, mecz; piątek, opera; wtore, koncert; niedziela, przedstawienie; środa, wystawa; czwartek, przyjęcie.

5.11. Instrumental of pronouns. **na+A** with events (3.C). Form yes/no questions with **czy**.

ty, ja, film: **Czy chcesz pójść ze mną** na **film**? *Do you want to go with me to a movie?*

on, ona, wystawa; ona, on, opera; ja, ty, przedstawienie; pan, ona, impreza; pani, ja, koncert; ktoś, on, wykład.

5. LEKCJA PIĄTA

Piątek – geometryczny środek Polski.

If you would balance a map of Poland on a pin, it might stick through at the village of Piątek *Friday*, just north of Łódź, which at 19°27'E - 52°03'N lays claim to being the geometrical center (**geometryczny środek**) of Poland.

5.B. Pilna sprawa

An unsuccessful attempt to get someone's attention.

Aneta: Słuchaj, Artur, czy masz trochę czasu?

Artur: To zależy kiedy.

Aneta: Teraz, zaraz. Chcę ci coś pokazać.

Artur: Nie, teraz nie mam czasu. Jestem zajęty.

Aneta: No to kiedy będziesz miał czas?

Artur: Nie wiem, później, może za godzinę.

Aneta: Niestety, wtedy będzie już za późno.

<To nie może czekać.>

Artur: Trudno. Teraz po prostu nie mogę. Mam bardzo pilną pracę.

Listen, do you have a little time?

That depends when.

Now, right away. I want to show you something.

No, I don't have time now. I'm busy.

Well when will you have time?

I don't know, later, maybe in an hour.

Unfortunately then it will already be too late.

<It can't wait.>

Tough. At the moment I simply can't. I have some very urgent work.

Do zapamiętania:

Będę wolny (wolna) za godzinę.
 Będę wolny (wolna) dopiero później.
 Chcę ci coś pokazać.
 Czy masz trochę czasu?
 Kiedy będziesz miał(a) czas?
 Mam pilną sprawę.
 Nie mam czasu.

Niestety, wtedy będzie już za późno.
 Teraz po prostu nie mogę.
 Teraz, zaraz.
 To nie może czekać
 To zależy.
 Trudno.

Uwagi

ci to you. Dative case form of **ty** you.
czas time. **nie mam czasu** I don't have time.
trochę czasu a little (of) time. Negated verbs take the Genitive; see the **Mini-lekcja** to this lesson and Lessons 9, 11.
dopiero *av* only (in time expressions). **dopiero później** not until later
móc *mogę, możesz mógł* can, be able
niecierpliwy *aj* impatient (from **cierpliwy** patient)
późno *adverbial form of późny* late. **za późno** too late. The opposite of **wczesny** early, adverb **wcześnie**.
pokazać *-że, -żesz pf +D* show. *imperative*
pokaż

praca work. In an academic context, often written work.
sprawa *f* matter, affair, concern
trochę czasu a little time. Literally, 'a little of time'. **czasu** Genitive of **czas** time.
trudno it's difficult, tough, that's the way it goes, from **trudny**. **trudno powiedzieć** it's difficult to say. It's opposite: **łatwo** it's easy, from **łatwy**
wtedy then, by then, at that time.
za godzinę in an hour. The preposition **za+A** expresses 'after' a period of time.
zależać *zależy us 3p* depend. **to zależy** that depends
zaraz *av* right away

Pytania (read **Historia** first)

1. Czy Artur jest teraz wolny? Jak myślisz, co Aneta chce mu pokazać?
2. Kiedy Artur będzie wolny? Dlaczego on nie ma teraz czasu?
3. Czy Aneta jest cierpliwa? Dlaczego jej sprawa nie może czekać?
4. Co Aneta teraz prawdopodobnie zrobi? Co ona zrobi jeśli ona naprawdę wykryła nowe bardzo niebezpieczne bakterium mięsożerne?

5. LEKCJA PIĄTA

5. Czy masz coś ciekawego w portfelu (w plecaku, w teczce, w torebce), żeby pokazać w klasie? Czy możesz to pokazać teraz, zaraz?
6. Masz jakąś pilną pracę? [*Nie, nie mam.*] Jaką?
7. Czy denerwujesz się-*get agitated*, kiedy musisz czekać na kogoś zbyt długo?

Prawdziwa historia

Aneta i Artur pracują *obok siebie* w laboratorium. Aneta ma coś, co *uważa za* interesujące. Może to jest jakiś eksperyment. Może ona widzi *coś interesującego przez* okno. Ona pyta Artura, czy on ma teraz trochę czasu. Ona chce mu to pokazać, ona mówi. Artur mówi, że teraz nie ma czasu, bo jest zajęty, ma bardzo pilną sprawę. Będzie wolny *dopiero* później, *za godzinę*. *Widocznie* on myśli, że to, co Aneta chce mu pokazać, nie jest zbyt pilne i interesujące. Aneta jest bardzo *niecierpliwa*. Mówi, że jej sprawa nie może czekać. Za godzinę będzie już za późno, ona mówi. Trudno, mówi Artur. On teraz po prostu nie może. Nie wiemy, co to jest za sprawa, którą Artur ma, która jest taka pilna. Nie wiemy też, co Aneta chce mu pokazać, co nie może czekać. Być może ona *wykryła* nowe bardzo *niebezpieczne* bakterium *mięsożerne*. Jeśli tak, to co ona teraz robi? Przecież nie chce *zarazić* całego laboratorium. Być może to jest po prostu ciekawy *obłok*, który ona widzi przez okno *na niebie, w kształcie serca*. Aneta jest bardzo romantyczna.

obok siebie next to each other. **uważać za** +A. considers as. **coś interesującego** something interesting. **przez** prep through. **za** in an hour. **dopiero** av only (of time). **za godzinę** in an hour. **widocznie** evidently. **niecierpliwy** aj impatient. **wykryć** -kryję -kryjesz pf discover. **niebezpieczny** aj dangerous. **mięsożerny** aj flesh-eating. **zarazić** -żę -zisz pf, impf **zarażać** infect. **obłok** mi cloud. **przez** prep +A through. **na niebie** in the sky. **w kształcie serca** in the shape of a heart.

Możliwe pytania do Aneta: Co masz, co chcesz pokazać Arturowi-*to Artur*? Dlaczego uważasz, że to jest tak ważne, że to nie może czekać? Czy nie jesteś trochę zbyt niecierpliwa? Dlaczego musisz to pokazać zamiast-*instead* po prostu mówić co to jest? Czy wykryłaś nowe bakterium mięsożerne? Czy widzisz ciekawy obłok przez okno?

Możliwe pytania do Artura: Czy naprawdę nie masz nawet trochę czasu dla Anety-*for Aneta*? Czy nie jesteś ciekawy, co Aneta chce ci pokazać? Dlaczego sytuacja będzie inna za godzinę? Czy to jest możliwe, że Aneta po prostu zbyt często chce ci pokazać różne-*various* rzeczy, tak jak na przykład obłoki na niebie-*in the sky*?

GRAMATYKA 5.B.

HOUR, DAY, WEEK, MONTH, YEAR (AND THEIR PLURALS).

chwila <i>f, pl chwile</i> <i>moment(s)</i>	noc <i>f, pl noce</i> <i>(f) night(s)</i>
dzień <i>mi, pl dni</i> <i>day(s)</i>	rok <i>mi, pl lata</i> <i>year(s)</i>
godzina <i>f, pl godziny</i> <i>hour(s)</i>	tydzień <i>mi, pl tygodnie</i> <i>week(s)</i>
miesiąc <i>mi, pl miesiące</i> <i>month(s)</i>	wieczór <i>mi, pl wieczory</i> <i>evening(s)</i>
minuta <i>f, pl minuty</i> <i>minute(s)</i>	wiek <i>mi, pl wieki</i> <i>century, centuries</i> (wiek also means 'age')

NUMBERS 1-4 (REVIEW).

The number 1 is expressed by the pronominal adjective **jeden, jedna, jedno**: **jeden mężczyzna** *one man*, **jedna kobieta** *one woman*, **jedno dziecko** *one child*.

The number 2 is **dwa** (masculine or neuter) or **dwie** (feminine): **dwa dni** *two days*, **dwa lata** *two years*, **dwie godziny** *two hours*, **dwie noce** *two nights*.

The numbers 3 and 4 have only one Nominative form: **trzy, cztery**: **trzy dni** (**godziny, tygodnie, miesiące**) *three hours (weeks, months)*; **cztery noce** (**lata, minuty**, *four nights (years, minutes)*).

Numbers 2, 3, 4 are followed by the Nominative plural of the noun (see **Mini-lekcja** 4 and Lesson 10). Numbers five and higher take the quantified noun in the Genitive plural (Mini-Lesson 5 (i.e., this lesson) and Lesson 12). Male persons use special numeral forms introduced in Lessons 10 and 12.

SOME EXPRESSIONS USING TIME PERIODS:

1. GREETINGS:

Dzień dobry. *Hello, Good day.*

Dobry wieczór. *Good evening.*

Dobranoc. *Good night.* Written and pronounced as a single word: "do-BRA-noc".

Polish uses **Dzień dobry** *Hello*, literally, 'Good day', as a greeting beginning in the morning and lasting through the early evening.

2. 'ALL NIGHT', ETC. An adverbial phrase of extent of time may be expressed by putting a time phrase in the Accusative case, without the help of any preposition, as in:

Czekałem na ciebie całą noc. *I waited for you all (the whole) night.*

Jestem cały dzień zajęty. *I'm busy the whole day.*

5. LEKCJA PIĄTA

3. 'AGO'. The word **temu** can be used to express 'ago': **miesiąc temu** *a month ago*, **rok temu** *a year ago*, **godzinę temu** *an hour ago*, etc. As an alternative, one may use the preposition **przed** plus the Instrumental case (Lesson 6): **przed godziną** *an hour ago*.

4. 'IN AN HOUR (WEEK, MONTH', ETC.). The sense of 'in an hour', etc. in the sense of 'after the passage of an hour' is expressed with **za** plus the Accusative case:

Będę gotowy za godzinę. *I'll be ready in an hour.*

Koncert zaczyna się za dwie godziny. *The concert begins in two hours.*

5. 'BY AN HOUR (WEEK, MONTH', ETC.). The sense of 'by (to the extent of) an hour', etc. is expressed with **o** plus the Accusative case:

Jestem starszy o jeden rok. *I'm older by one year.*

Spóźniłem się o całą godzinę. *I was late by an entire hour.*

6. 'EVERY HOUR (WEEK, MONTH', ETC.). The most colloquial way to say 'every week', etc., is **co tydzień** (co+Accusative).

Oglądam ten program co tydzień. *I watch that program every week.*

On co minutę patrzy na zegarek. *He looks at his watch every minute.*

'Every day' is usually expressed with the adverb **codziennie**:

Codziennie czytam gazetę. *I read the paper every day.*

EXPRESSIONS USING **mieć** 'HAVE'. The verb **mieć** *mam masz* means 'have' in the sense of 'possess'. Additionally, this verb can have the meaning of English "hafta," i.e., 'supposed to':

Mam już być w domu. *I'm already supposed to be at home.*

The verb **mieć** also occurs in many set phrases, including **mieć zamiar** 'have the intention', 'intend,' **mieć ochotę** 'have the desire', 'feel like', **mieć rację** 'be right,' **mieć wrażenie** have the impression, and many others.

Mam ochotę pójść na film. *I feel like going to a movie.*

Czy masz zamiar tu siedzieć cały wieczór? *Do you intend to sit here all evening?*

Czy musisz zawsze mieć rację? *Do you always have to be right?*

Mam wrażenie, że jesteś zły na mnie. *I have the impression that you're angry at me.*

'CAN', 'BE ABLE'. Note that the infinitive **móc** 'can, be able' ends in **-c**, not in **-ć** as do most infinitives: its present forms are as follows:

Present:

singular:

mogę *I can*

możesz *you (sg.) can*

może *he, she, it can*

plural

możemy *we can*

możecie *you (pl.) can*

mogą *they can.*

This verb takes a following verb in the infinitive:

Nie mogę pojąć z tobą. *I can't go with you.*

Czy możesz mi coś pokazać? *Can you show me something?*

Note that the 3rd pers. sg. of this verb **może** may be used to express "maybe":

Może będę wolny za godzinę. *Maybe I'll be free in an hour.*

'MUST', 'HAVE TO'. Another verb taking other verbs in the infinitive is **musieć** 'must', 'have to', whose present forms are as follows:

Present:

singular:

muszę *I must*

musisz *you (sg.) must*

musi *he, she, it must*

plural

musimy *we must*

musicie *you (pl.) must*

muszą *they must.*

Muszę się śpieszyć. *I have to hurry.*

Kiedy musisz być w domu? *When do you have to be at home?*

Czy musisz nucić? To działa mi na nerwy. *Do you have to hum? It's getting on my nerves.*

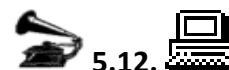
obłok w kształcie orła *cloud in the shape of an eagle.* **orzeł** *orła ma eagle.* **Czy widzisz tego orła?**

5. LEKCJA PIĄTA

ĆWICZENIA 5.B.

5.12. noc: Czekałem (czekałam) na ciebie **całą noc**. *I waited for you all night.*

dzień, wieczór, popołudnie, tydzień, rok, miesiąc, godzina, życie.

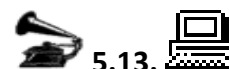

5.12.

5.13. **za+A** 'in/after counted periods of time.

3, tydzień: Będę gotowy (gotowa) **za trzy tygodnie**. *I will be ready in three weeks.*

4, dzień; 2, rok; 3, godzina; 2, miesiąc; 1, minuta.

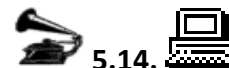

5.13.

5.14. **zły na +A** 'angry at'

profesor: Jestem zły (zła) na **mojego profesora**. *I'm angry at my professor.*

brat, przyjaciółka, kolega, lektorka, znajomy, siostra, mąż, żona.

5.14.

5.15. *Verbs taking the infinitive. Supply infinitival completions to the verb:*

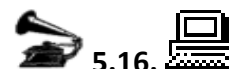
chcę: Chcę **coś oglądać**. *I want to watch something.*

muszę, wolę, chcę, staram się-try, mam ochotę, mam zamiar, mam, lubię, mogę.

5.16. *Present tense from the infinitive. Give the 1.p.sg. and 2.p.sg.:*

chcieć: **chcę** *I want*, **chcesz** *you want*.

lubić, dziękować, uczyć się, sądzić, mieć, móc, iść, jeść, leżeć, woleć, siedzieć, znać, widzieć, wiedzieć, znać, pamiętać, wątpić, być, myśleć, mylić się, musieć, stać.

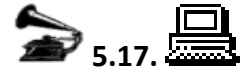

5.16.

5.17. **też nie** 'not either'. Answer in the 1.p.sg.

On nie może. *He isn't able to.* Ja też nie **mogę**. *I'm not able to either.*

Ona nie rozumie. On nie pamięta. Ona nie jest zła. On nie czyta. Ona nie wątpi. On nie wie. Ona nie musi. On nie lubi. Ona nie widzi. On nie studiuje. Ona nie chce. On nie jest zadowolony. Ona się nie śpieszy. On nie pali, Ona za dużo pracuje.

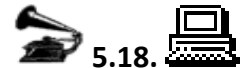
5.17.

Review of Accusative of names and pronouns:

5.18. 'remember' and 'wait for'

- Jan: a. Pamiętam **Jana**. *I remember Jan.*
 b. Czekam na **niego**. *I'm waiting for him.*

Ewa, Marcin, Marta, Mar(e)k, Zosia, Jan(e)k.

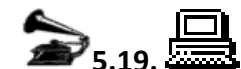

5.18.

5.19. **zły na+A** 'angry at' with names of people and pronouns:

- on, ty: a. Dlaczego **on** jest **zły** na **ciebie**? *Why is he angry at you?*
 b. Dlaczego **jesteś zły** (zła) **na niego**? *Why are you angry at him?*

ty, ona; Jan, Agata; ona, on; pani, ja; Ewa, Adam.

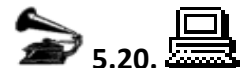

5.19.

5.20. 'thanks for': **dziękować za+A**. Supply your own adjectives.

książka: Dziękuję za **ciekawą książkę**. *Thanks for the interesting book.*

prezent, wieczór, zaproszenie-*invitation*, koszula, krawat, bluzka, kolacja.

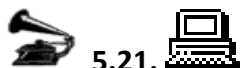

5.20.

5.21. Adjective opposites:

dobry: **zły** bad.

młody, duży, trudny, ciekawy, zajęty, chory, biedny, cierpliwy, wczesny, lewy, nowy, miły.

5.21.

5. LEKCJA PIĄTA

5.22. Supplement

Nouns for practicing the Nominative/Accusative plural. The following nouns (all of which have occurred somewhere previously) are all inanimate, and they all form the plural regularly. Follow the model and the rules given in Mini-Lesson 4 (or the **śniadania-obiady-kolacje** rule given in 4.B), remembering to choose between **dwa** and (for feminine nouns) **dwie**.

kwiat: **jeden kwiat, dwa kwiaty** *one flower, two flowers*

brama: **jedna brama, dwie bramy** *one gate, two gates*

biuro: **jedno biuro, dwa biura** *one office, two offices*

artykuł	komputer	ołów(e)k	stacja
autobus	koncert	opera	stół -o-
balet	koń	opowiadanie	stolik
balkon	kosz	płaszcz	sufit
bank	koszula	parasol	sukienka
biblioteka	kościół -o-	park	swet(e)r
biuro	kot	pas(e)k	sypialnia
biurko	krawat	piec	szafa
bluzka	kredens	p(ie)s	szalik
budyn(e)k	krowa	piętro	szkoła
but	krzesło	pióro	sztuka
chustka	książka	plecak	śniadanie
chwila	kuchnia	podłoga	tablica
czapka	kwiat	podręcznik	tapczan
czasopismo	lampa	poduszka	teatr
dom	lekcja	pokój -o-	teczka
drzewo	list	portfel	telefon
dywan	lodówka	półka	telewizor
egzamin	lustro	pralka	torba
esej	łazienka	pytanie	torebka
film	łóżko	radio	ulica
fotel	marynarka	regał	uniwersytet
gazeta	mecz	rękawiczka	video
godzina	miesiąc	reklama	wazon
hotel	mieszkanie	scenariusz	wiek
jadalnia	minuta	ściana	winda
kałamarz	muzeum	skarpetka	wystawa
kamizelka	nowela	sklep	zasłona
kanapa	obiad	słownik	zdanie
kapelusz	obrus	słowo	zegar
kino	ogłoszenie	sport	zegar(e)k
kolacja	okno	spódniczka	zeszyt

The word **impreza** *show, event, party* can refer to a wide variety of events, private and public, including sporting events. The formal word for 'party', 'reception' is **przyjęcie**. Poles often just use the word **party**. A 'mixer' is **impreza integracyjna**.

5.C. Przepraszam cię

Someone accidentally misses a party.

Ania: Olek! Gdzie byłeś wczoraj? Co ci się stało?

Olek: Jak to gdzie byłem? Gdzie miałem być? Nic mi się nie stało.

Ania: Byłeś zaproszony na moje przyjęcie. Czekałam na ciebie cały wieczór <całą noc>.

Olek: Ale myślałem, że przyjęcie jest dzisiaj.

Ania: Nie. Pomyliłeś się. Przyjęcie było wczoraj.

Olek: O, przepraszam cię! Jest mi bardzo głupio <przykro>. Musiałem coś pokręcić. Mam nadzieję, że nie jesteś zła na mnie.

Ania: Ależ nie, skąd? Cieszę się, że nic ci się nie stało. Wchodź na chwilę.

Olek! Where were you yesterday? What happened to you?

What do you mean, where was I? Where was I supposed to be? Nothing happened to me.

You were invited to my party. I waited for you the whole evening <the whole night>.

But I thought the party was today, No, you were mistaken. The party was yesterday.

Oh, I'm sorry. I feel very silly <sorry>. I must have gotten something mixed up I hope you're not mad at me.

Why no, of course not. I'm glad that nothing is the matter with you. Come in for a moment.

5. LEKCJA PIĄTA

Do zapamiętania:

Bardzo przepraszam.

Byłeś (byłaś) zaproszony (-a) na moje przyjęcie.

Cieszę się, że nic ci się nie stało.

Co ci się stało?

Czekałem (czekałam) na ciebie cały wieczór.

Gdzie byłeś (byłaś) wczoraj?

Gdzie miałem (miałam) być?

Jak to gdzie byłem (byłam)?

Jest mi bardzo głupio (przykro).

Mam nadzieję, że nie jesteś zły (zła) na mnie.

Musiałem coś pokręcić.

Myślałem (myślałam), że miałem (miałam) przyjść dzisiaj.

Nic mi się nie stało.

Nie szkodzi.

Pomyliłeś (pomyliłaś) się.

Przepraszam, jest mi bardzo głupio.

Przyjęcie było wczoraj.

Wchodź na chwilę.

Uwagi

Ania diminutive or affectionate form of **Anna**.
ciebie long or emphatic form of **cię**, Acc. of **ty**, used after prepositions.

głupi *aj* silly, stupid. **jest mi głupio** *I feel silly*.

jak to? 'how is that?' : often used in the sense 'what do you mean?'

miałeś przyjść 'you were supposed to come'.
The use of **mieć** in the sense 'supposed to'.

następnym razem next time

Olek diminutive or affectionate form of Aleksander.

pokręcić *-cę-cisz się pf* mix s.t. up

przepraszać *-am -asz +A impf* ask forgiveness of s.o.

przyjść *przyjdę, przyjdiesz pf* come, arrive

przykro. jest mi przykro I feel sorry, regretful
skąd! (as an exclamation:) not at all, of course not

spotkanie *n* meeting

spotykać *-am -asz impf* meet, encounter someone. **spotykać się** *z+l* meet with s.o.

stać się *stanie się pf* happen, occur. Often used in the sense of something 'bad' happening.

urządzić *-dzą -dzisz pf, impf* **urządzać** arrange.

zapomnieć *-nę -nisz pf* forget

zaproszenie *n* invitation

Pytania (read **Prawdziwa historia** first):

1. Kto urządził-*arrange* wczoraj przyjęcie? Dlaczego Olek nie przyszedł? Dlaczego teraz jest?
2. Kto czekał na Olka? Jak długo Ania czekała na Olka?
3. Jak Olek się teraz czuje? Co on mówi? Czy Ania jest zła na Olka?

4. Czy Ania teraz zaprosi go na swoje przyjęcie innym razem?
5. Czy ty zapomniłeś (zapomniłaś) kiedyś ważne spotkanie/przyjęcie? Jak się wtedy czułeś (czułaś)?
6. Czy często zapominasz, że masz jakieś ważne spotkanie? Jak myślisz, dlaczego?
7. Czy często urządzasz imprezy? Kogo zapraszasz? Jakie są te imprezy?

Prawdziwa historia

Jest wieczór. Ania jest bardzo zmęczona. Wczoraj były jej imieniny i urządziła *huczną zabawę*. Teraz jest w szlafroku i chce iść spać, kiedy ktoś *puka* do drzwi. Ania jest *zaskoczona* kiedy *otwiera* drzwi i widzi tam swojego przyjaciela Olka. Pyta go co mu się wczoraj stało. Olek nie rozumie, *o co jej chodzi*. Ania mówi mu, że był zaproszony wczoraj na jej przyjęcie. Czekala na niego cały wieczór, ona mówi. Olek czuje się *okropnie*. *Jest mu* naprawdę głupio i przykro. On myślał, że przyjęcie jest dzisiaj, i *dlatego* teraz jest. Kupił nawet *kwiaty*, *cukierki* i *wino*. Musiał coś pomylić. Olek przeprasza Anię. Ania nie jest zła na Olka. Ona lubi go i wie, że czasami on może być *rozkojarzony*. *Cieszy się*, że nic mu się nie stało i że nareszcie jest. Zaprasza go na chwilę *do środka*

Imieniny *pl* name-day. **huczny** *aj* raucous. **zabawa** *f* get-together. **szlafrok** *mi* robe. **pukać** *-am -asz* knock. **zaskoczony** *aj* surprised, startled. **o co jej chodzi** what she's alluding to. **otwierać** *-am -asz* open. **okropny** *aj* terrible. *av* **okropnie**. **jest mu przykro** he feels bad. **dlatego** that's why. **kwiaty** *mi* flower. **cukier(e)k** *mi -a* (piece of) candy. **cieszyć się** *-szę -szysz* be glad. **rozkojarzony** *aj* distracted, absent-minded. **zapraszać** *-am -asz* invite. **do środka** (to) inside.

Możliwe pytania do Ani: Dlaczego jesteś w szlafroku? Jesteś chora? Masz kaca? Czy nie jest zbyt wcześnie-*early*, żeby iść spać? Olek mówi, że po prostu zapomniął-*forgot* o twoim przyjęciu wczoraj? Czy wierzysz mu? Czy fakt, że on teraz ma wino, kwiaty i cukierki raczej nie mówi, że już wie, że przegapił-*stupidly missed* twoje przyjęcie? Czy jesteś zła na niego? Dlaczego (nie)? Czy mówisz prawdę, kiedy mówisz, że czekałaś na niego cały wieczór? Dlaczego teraz zapraszasz go do swojego mieszkania, skoro jesteś tak zmęczona?

Możliwe pytania do Olka: Jak to jest możliwe, że nie pamiętałeś, że wczoraj twoja dobra przyjaciółka Ania miała imieniny? Przecież ona zaprosiła cię dawno temu. Poza tym-*besides that*, dobrze wiesz kiedy są imieniny Anny. Gdzie byłeś wczoraj wieczorem? Czy to pierwszy raz, że robiłeś coś podobnego-*like that*? Czy myślisz, że cukierki i wino teraz pomogą-*will help*? Chyba liczysz-*you are counting* na to, że Ania jest bardzo łagodna-*mild-natured* i nigdy nie jest zła na nikogo? Teraz Ania zaprasza cię do środka. Chyba nie myślisz, że ona teraz będzie chciała pić wino i jeść cukierki z tobą?

5. LEKCJA PIĄTA

GRAMATYKA 5.C.

PAST TENSE OF VERBS (SINGULAR, INTRODUCTION). Here we will examine the past tense of verbs whose infinitive ends in a vowel plus -ć (the majority of verbs), as well as a couple of verbs with irregular past-tense forms. The usual way to form the 3rd pers. sg. past tense is first to drop -ć of the infinitive and then add -ł plus the gender endings:

	masc.	fem.	neut.
1.p.sg.	-łem	-łam	
2.p.sg.	-łeś	-łaś	
3.p.sg.	-ł	-ła	-ło

Here are some examples of singular past-tense forms:

czekać to wait

czekałem *I waited*

czekałeś *you waited*

czekał *he waited*

czekałam *I waited*

czekałaś *you waited*

czekała *she waited*

czekało *it waited*

pić to drink

piłem *I drank*

piłeś *you drank*

pił *he drank*

piłam *I drank*

piłaś *you drank*

piła *she drank*

piło *it drank*

czuć się to feel

czułem się *I felt*

czułeś się *you felt*

czuł się *he felt*

czułam się *I felt*

czułaś się *you felt*

czuła się *she felt*

czuło się *it felt*

Important rules:

a. Verbs in -eć replace e with a in the sg. past. For example, here is the singular past tense of **mieć** have:

miałem *I had*

miałeś *you had*

miał *he had*

miałam *I had*

miałaś *you had*

miała *she had*

miało *it had.*

b. Verbs in **-ąć** replace **ą** with **ę** in the feminine and neuter sg. past. Here, for example, is the singular past tense of **wziąć** *take (pf.)*:

wziąłem <i>I took</i>	wzięłam <i>I took</i>	
wziąłeś <i>you took</i>	wzięłaś <i>you took</i>	
wziął <i>he took</i>	wzięła <i>she took</i>	wzięło <i>it took.</i>

VERBS WITH LESS EASILY PREDICTABLE PAST-TENSE FORMS. A few verbs which form the past tense less predictably are indicated in the glossary by including the forms of the masc. and fem. 3rd person past, and the 3rd pers. pl. masc. personal. These include:

iść <i>idę, idziesz. past szedł szła szli go (on foot)</i>		
szedłem <i>I went</i>	szłam <i>I went</i>	
szedłeś <i>you went</i>	szłaś <i>you went</i>	
szedł <i>he went</i>	szła <i>she went</i>	szło <i>it went</i>

jeść <i>jem, jesz. past jadł jadła jedli eat</i>		
jadłem <i>I ate</i>	jadłam <i>I ate</i>	
jadłeś <i>you ate</i>	jadłaś <i>you ate</i>	
jadł <i>he ate</i>	jadła <i>she ate</i>	jadło <i>it ate</i>

móc <i>mogę możesz. past mógł mogła mogli can, be able</i>		
mogłem <i>I could</i>	mogłam <i>I could</i>	
mogłeś <i>you could</i>	mogłaś <i>you could</i>	
mógł <i>he could</i>	mogła <i>she could</i>	mogło <i>it could.</i>

THE COMPOUND FUTURE TENSE USING THE 3RD PERSON PAST FORM OF THE VERB. While the future-tense forms of **być** (**będę, będziesz, będzie, będziemy, będziecie, będą**) may be used in combination with the infinitive to express general future intent (Lesson 3.A), the construction with **będę** is used much more frequently with the 3rd-person past-tense forms of the verb, in exactly the same meaning. See also later in this lesson, 5.D:

Kiedy będziesz wiedzieć (*more often: będziesz wiedział, f. będziesz wiedziała*)? *When will you know?*

Będę czekać (*more often: będę czekał, f. będę czekała*) **na ciebie na dworze.** *I'll be waiting for you outside.*

Czy będziesz jeść (*more often: m. będziesz jadł or f. będziesz jadła*) **tę krewetkę?** *Do you intend to eat that shrimp?*

5. LEKCJA PIĄTA

FOR PASSIVE KNOWLEDGE: THE PLURAL PAST-TENSE ENDINGS. The plural past-tense endings are introduced and included in exercises from Lesson 8 on. Here they are given here for passive learning and recognition.

masculine persons:

-liśmy

-liście

-li

other:

-łyśmy

-łyście

-ły

For example:

czekaliśmy *we waited*

czekaliście *you waited*

czekali *they waited*

czekałyśmy *we waited*

czekałyście *you waited*

czekały *they waited*

Verbs in **-eć** retain **e** in the masculine personal plural. For example, here is the plural of **mieć** *have*:

mieliśmy *we had*

mieliście *you-mpp had*

mieli *they-mppl had*

miałyśmy *we had*

miałyście *you had*

miały *they had.*

Verbs in **-ąć** show **ę** in all forms of the plural:

wzięliśmy *we took*

wzięliście *you took*

wzięli *they took*

wzięłyśmy *we took*

wzięłyście *you took*

wzięły *they took.*

Here is the plural past tense of **jeść** *eat* and **iść** *go on foot*:

jedliśmy *we ate*

jedliście *you ate*

jedli *they ate*

jadłyśmy *we ate*

jadłyście *you ate*

jadły *they ate.*

szliśmy *we ate*

szliście *you ate*

szli *they ate*

szłyśmy *we ate*

szłyście *you ate*

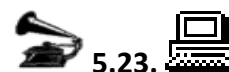
szły *they ate.*

ĆWICZENIA 5.C.

5.23. *Past tense from the present; 1st person (use either masc. or fem., as appropriate).*

mam: **miałem (miałam) I had.**

mieszkam, mogę, myślę, znam, wiem, widzę, idę, uczę się, lubię, studiuję, jem.

5.24. *Past tense from the present, 2nd person:*

mylisz się **myliłeś się (myliłaś się) you were mistaken.**

wolisz, musisz, sądzisz, rozumiesz, jesteś, ubierasz się, stoisz.

5.25. *Past tense from the present; 3rd person:*

on mówi **on mówił he said.**

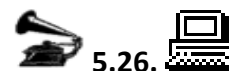
on lubi, ona siedzi, on nazywa się, ono czeka, on stara się, ona dziękuje, on pamięta, ona buduje, on myśli.

5.26. *Present tense from the past. Maintain the person of the cue, whether 1st, 2nd, or 3rd:*

mieszkałeś: **mieszkaś you live.**

mogłem, on myślał, wiedziałeś, ona widziała, szedłem, pan lubił, ona chciała, pani znała, studiowałam, on jadł, musiałaś, on wolał, sądziłem, ona stała, mówiłaś, pan budował, pamiętałeś, ono siedziało, szłaś, żyłem, on umiał.

5. LEKCJA PIĄTA

5.27. *The compound future tense with **będę**, etc., using 3rd pers. forms of the verb. Put the phrase in the 1st pers. sg. compound future tense according to your gender.*

jeść to: **Będę to jadł (jadła).** *I'm am going to eat that.*

pamiętać, tu siedzieć, czekać na ciebie, mieszkać tu, stać tu, leżeć tu, ubierać się.

5.27.

5.28. Put the following sentences, based on Lessons 1-5, in the past tense:

0. Bardzo się śpieszę. **Bardzo się śpieszyłem.**

1. Chcę kupić jakąś koszulę.	28. On jest dość stary.
2. Co pan robi?	29. Ten film jest wspaniały.
3. Co to jest?	30. On mówi, że jest zmęczony.
4. Czekam na ciebie.	31. Ona nie podoba mi się.
5. Czy ona jest zadowolona?	32. Ona pracuje jako nauczycielka.
6. Czy jesteś gotowa?	33. Mieszkanie ma duży i mały pokój.
7. Czy mieszkanie jest duże?	34. Po prostu jestem ciekawy.
8. Czy pan pracuje?	35. Pracuję w bibliotece.
9. Czy rozumiesz co mówi ten pan?	36. Robię zakupy.
10. Czy ta winda dobrze działa?	37. To jest nasz nowy lektor.
11. Czy to jest interesująca praca?	38. Tam jest nowe muzeum.
12. O co pan pyta?	39. Gdzie jesteś?
13. Gdzie idziesz?	40. Zapraszam cię na moje przyjęcie.
14. Gdzie mieszka twoja siostra?	41. On czeka na mnie na dworze.
15. Gdzie pani mieszka?	42. Siedzę i oglądam telewizję.
16. Gdzie jest twój brat?	43. Muszę być w domu.
17. Idę na zajęcia.	44. Chcę kupić nowy sweter.
18. Ja idę do domu.	45. Jestem wolny.
19. Ja też muszę iść.	46. Nie mogę przyjść na przyjęcie.
20. Jak długo jesteś w Polsce?	47. Ona jest zbyt zajęta.
21. Jaką koszulę chcesz kupić?	48. Pracuję w szkole.
22. Jesteś zadowolona?	49. Uczę się w bibliotece.
23. Jestem spóźniona.	50. Rozumiesz więcej, niż mówisz.
24. Kto to jest?	51. Co robisz?
25. Mam nowe mieszkanie.	52. Idę na zakupy.
26. Mieszkam i studiuję w Warszawie.	53. Co jesz?
27. Nie rozumiem, co on mówi.	54. Co pijesz?

A still from the Polish crime series "Mrok" *The dark side*.

5.D. Powtórka

Husband and wife in the TV room.

Żona: Czy będziesz tam tak siedział cały wieczór <całą noc>?

Mąż: Przecież widzisz, że oglądam telewizję.

Żona: Ostatnio cały czas oglądasz telewizję.

Mąż: Dobrze wiesz, że "Prawo i porządek" to mój ulubiony program.

Żona: Przecież to powtórka. Oglądasz ją chyba już trzeci czy czwarty raz.

Mąż: Piąty, ale nie szkodzi. I tak jest interesująca. <Ciągle zauważam jakiś nowy szczegół.>

Are you going to sit there that way all evening <all night>?

But you see I'm watching TV.

You watch TV all the time lately.

You know very well that "Law and Order" is my favorite program.

But it's a rerun. You're watching it probably for the third or fourth time already.

The fifth, but it doesn't matter? Even so it's interesting. <I'm continually noticing some new detail.>

5. LEKCJA PIĄTA

Do zapamiętania:

Czy będziesz tak siedzieć (siedział, siedziała)?
Czy będziesz oglądać (oglądał, oglądała) telewizję cały wieczór?
I tak ten program jest interesujący.
Nie szkodzi.
No to co?
Oglądasz ten odcinek chyba już trzeci raz.

Ostatnio cały czas oglądasz telewizję.
Przecież oglądam telewizję.
Przecież to powtórka.
Ten program zawsze jest interesujący.
To mój ulubiony program.
Widzisz, że oglądam telewizję.
Zawsze zauważam jakiś nowy szczegół.

Uwagi

często *av* often
nadal *av* continually
i tak *av* even so
naprawdę *av* really
nie szkodzi *it doesn't matter*
oglądać *-am -asz impf* watch, view
porządek *-dku mi* order. **w porządku** in order, all right

przecież expresses the 'but' of protest
prawo *n* law, right
przypuszczać *-am -asz impf* suppose
raz once. **trzeci raz** for the third time. **ile razy** how many times?
szczegół *mi* detail
zauważać *-am -asz impf* notice

Pytania (read **Historia** first)

1. Co robi mąż? Co robi żona? Dlaczego żona nie jest zadowolona, że mąż ogląda telewizję?
2. Czy mąż często ogląda telewizję? Czy on zbyt często ją ogląda?
3. Jaki program mąż ogląda? Czy on często ogląda ten sam program? Dlaczego ten program to jego ulubiony program?
4. Ile razy-how *many times* mąż ogląda ten sam program? Dlaczego to nie jest ważne?
5. Czy często oglądasz telewizję? A może zbyt często ją oglądasz? Czy oglądasz telewizję przez cały wieczór i w weekendy? Może nigdy jej nie oglądasz?
6. Co robisz więcej: oglądasz telewizję, surfujesz w internecie, czy grasz w gry komputerowe?
7. Jakie są twoje ulubione programy? Czy oglądasz też powtórki?

8. Jakie programy najbardziej lubisz? Czy oglądasz telenowełe (*soap operas*)? Programy kulinarne? Kryminalne? Sportowe? Edukacyjne?

5. LEKCJA PIĄTA

Prawdziwa historia

Jest środa, *godzina dziesiąta* wieczorem. Mąż i żona są w domu. Mąż siedzi *spokojnie* i ogląda telewizję. Nie wiemy, co żona robi. Może ona *prasuje* jego koszule. *Irytuje* ją ten program, który mąż ogląda, "Prawo i porządek". To jego ulubiony program, i ogląda go co tydzień, jeśli nie codziennie. Żona myśli, że on zbyt często ogląda telewizję, *szczególnie* programy kryminalne. Ona myśli, że on powinien coś zrobić *oprócz* oglądać telewizję. Mąż *uważa*, że żona nie rozumie, jak ten program jest fascynujący i realistyczny. Mąż sam pracuje jako adwokat kryminalny, więc on powinien wiedzieć. To nieważne, że to powtórka i widzi ten sam *odcinek* już czwarty czy piąty raz albo *więcej*. Mąż ciągle *zauważa w nim coś nowego* i interesującego.

godzina dziesiąta 10 o'clock. **spokojnie** *av* calmly, peacefully. **prasować** –*suję* –*sujesz* iron. **robić na drutach** knit. **irytować** –*tuję* –*tujesz* irritate. **szczególnie** *av* especially. **uważać** –*am* –*asz* consider, think. **co tydzień** every week. **oprócz** *conj* except for, besides. **uważać** –*am* –*asz* *impf* consider, think. **sam** –*a* –*o* –self. **odcinek** –*nka* *mi* installment. **więcej** more. **zauważać** –*am* –*asz* *mpf* notice. **w nim** in it. **coś nowego** something new.

Możliwe pytania do żony: Dlaczego masz zły humor? Bo prasujesz koszule, a twój mąż nic nie robi, tylko spokojnie siedzi i ogląda telewizję, i to są jego koszule? Przecież dobrze wiesz, że kiedy mąż prasuje koszule, on źle to robi. On pracuje jako adwokat, i musi zawsze dobrze wyglądać. Kto będzie prasowała jego koszule, jeśli nie ty? Dlaczego program "Prawo i porządek" jest dla ciebie-*for you* tak irytujący? Mąż myśli, że on jest fascynujący. Czy on nie powinien wiedzieć? Przecież sam pracuje jako adwokat kryminalny. Czy nie myślisz, że powinnaś być bardziej wyrozumiała?-*understanding*? Być może on miał bardzo stresujący dzień w pracy. Nie myślisz, że on ma prawo-*the right* siedzieć i oglądać programy w telewizji?

Możliwe pytania do męża: Dlaczego program "Prawo i porządek" jest dla ciebie tak fascynujący? Czy on nie jest po prostu głupi? A może on ci się podoba właśnie dlatego-*precisely because*, że jest głupi? Czy naprawdę uważasz, że ten program jest prawdziwy-*truthful* i realistyczny? Czy nie powinienes zapytać żonę, co ona chce oglądać? Przecież ona prasuje twoje koszule, i zawsze dobrze wyglądasz w pracy. Ona nawet prasuje twoje skarpetki-*socks*. Jakie programy żona woli? Kulinarne? Przyrodnicze-*nature*? Edukacyjne? Romantyczne? Czy nie jest lepiej czytać dobrą książkę, na przykład dobrą książkę kryminalną, zamiast-*instead of* oglądać powtórki w telewizji?

GRAMATYKA 5.D.

PERFECTIVE VERBS (PREVIEW).

Most verbs of action have a perfective form, signaled in the glossary by *pf*, and formed in a variety of ways; for details, see Lesson 7. Most verbs encountered thus far are imperfective (*impf*). They are summarized at the end of this lesson-part. A perfective verb puts the action in the form of a past- or future-tense accomplishment or result. Compare uses of the verb **robić** *impf, pf zrobić* 'do':

imperfective, non-accomplishment: **Co robiłeś wczoraj?** *What did you do, what were you doing yesterday?* (in the sense 'what were your actions yesterday?')

perfective, accomplishment: **Co zrobiłeś wczoraj?** *What did you do, what did you get done yesterday?* (in the sense 'what were your accomplishments yesterday?')

The present tense-looking forms of perfective verbs express a simple future meaning, implying an accomplishment. WITH MOST VERBS, WHICH HAVE BOTH PERFECTIVE AND IMPERFECTIVE FORMS, THIS IS THE MOST FREQUENT WAY THE FUTURE TENSE IS EXPRESSED, I.E., NOT WITH **będę**. Contrast:

Co zrobisz jutro? *What will you do (i.e., what will you accomplish, get done, what specific action will you take) tomorrow?*

Co będziesz robić jutro? *What will you do tomorrow? ('what will be your actions tomorrow what will you be doing?, what do you intend to do? How will you occupy your time?')*

USES OF **będę, będziesz, będzie** (*będziemy będziecie będą*). The verb **być** 'be' is the only Polish verb with a specific future-tense form, and these forms have a number of uses.

1. The future tense of Imperfective verbs, including most verbs encountered thus far, is formed with **będę, będziesz, będzie**, plus either the infinitive or, much more frequently, the 3rd person past-tense forms of the verb. Here is the singular compound future of the verb **czytać** *read*:

	masculine	feminine	
1.p.	będę czytał	będę czytała	<i>I am going to read</i>
2.p.	będziesz czytał	będziesz czytała	<i>you are going to read</i>
3.p.	on będzie czytał <i>he</i>	ona będzie czytała	<i>she is going to read</i>

neuter: **ono będzie czytało** *it is going to read*

5. LEKCJA PIĄTA

Although in all of these instances one may use the infinitive instead of past forms after **będę** (**będę czytać**), the past forms are much more frequent in spoken Polish, especially with males.

2. In the compound future construction, forms of **będę** will most often translate English 'going to' in the sense of 'intend to': **będę czytał** *I am going to read, I intend to read*. However, in appropriate contexts, **będę czytał** can also be used to mean 'I will be reading' or 'I will (often) read'.

3. Polish never uses forms of **iść idę idziesz** 'go' as a future-tense auxiliary, only forms of **będę**.

4. The auxiliary **będę** does not combine with forms of **być**; **będę** by itself expresses the future of 'be', as in **będę zajęty** *I will be busy*.

5. The auxiliary **będę** often combines with auxiliary verbs: **będę musiał(a)** *I will have to*, **będziesz chciał(a)** *you will want to*, **on(a) będzie umiał(a)** *(s)he will know how to*, and so on. See further below.

6. The auxiliary **będę** may not under any circumstances be combined with a Perfective verb (indicated in the glossary by *pf*). That is a grammatical mistake a Pole will never make; one cannot "double-express" the future tense in this way. The present-tense forms of Perfective verbs express future meaning by themselves: **pójdę** *I'll go*, **przyjdę** *I'll come*, **wyjdę** *I'll go out*, **kupię** *I'll buy*, **powiem** *I'll say*, **pokażę** *I'll show*, **zaproszę** *I'll invite*, **zrobię** *I'll do*. For further details, see Lesson 7.

7. By itself, **będzie** can mean 'will happen, will ensue': **Co teraz będzie?** *What is going to happen now?*

It is helpful to think of the future tense expressed with **będę** as being relatively remote from the present time, while the future tense expressed with the present form of a perfective verb typically expresses an event relatively close to and relevant to the present moment; see:

Będę kiedyś czytać tę książkę. *I'll read that book some time.*

Zaraz przeczytam tę książkę. *I'll read that book right away.*

Similarly, the past tense of an imperfective verb can be viewed as relatively remote and disconnected from the present moment, while the perfective past is more focused on the present.

FUTURE TENSE OF MODAL VERBS. Modal verbs express desire, ability, obligation, and the like, and they usually take other verbs in the infinitive. Here are the future-tense forms of **chcieć** *want*, **móc** *be able*, **musieć** *have to*, **woleć** *prefer* (these forms are not irregular, but because of their frequency they deserve special attention:

będę chciał(a) *I will want to*

będziesz chciał(a) *you will want to*

on(a) będzie chciał(a) *(s)he will want to*

Co będziesz chciał(a) robić dziś po południu? What will you want to do this afternoon?

będę mógł (mogła) *I'll be able to*

będziesz mógł (mogła) *you'll be able to*

on(a) będzie mógł (mogła) *(s)he'll be able to*

Nie będę mógł (mogła) przyjść na twoje przyjęcie. I won't be able to come to your party.

będę musiał(a) *I will have to*

będziesz musiał(a) *you will have to*

on(a) będzie musiał(a) *(s)he will have to*

Teraz on(a) będzie musiał(a) powtórzyć cały semestr. Now (s)he'll have to repeat the entire semester.

THE CONDITIONAL MOOD OF MODAL VERBS (SG.). The conditional mood is not hard to form, and it occurs very often with modal verbs. The conditional is formed from the past tense by inserting the particle **by** before the personal endings **-m**, **-ś**, **-o**. Here are the singular conditional forms of **chcieć** *want*, **woleć** *prefer*, **móc** *be able*, **musieć** *must, have to*:

chciał(a)bym *I would like to*

chciał(a)byś *you would like to*

on(a) chciał(a)by *(s)he would like to*

Chciał(a)bym pójść z tobą. I'd prefer to go with you.

wolał(a)bym *I would prefer to*

wolał(a)byś *you would prefer to*

on(a) wolał(a)by *(s)he would prefer to*

Wolał(a)bym zostać w domu. I'd prefer to stay at home.

5. LEKCJA PIĄTA

mógłbym (mogłabym) *I'd be able to*

mógłbyś (mogłabyś) *you'd be able to*

mógłby (mogłaby) *(s)he'd be able to*

Mógłbyś (mogłabyś) coś zrobić dla mnie? *Could do something for me?*

musiał(a)bym *I would have to*

musiał(a)byś *you would have to*

on(a) musiał(a)by (s)he *would have to*

On(a) musiał(a)by się śpieszyć. *(S)he would have to hurry.*

The conditional of other verbs is formed similarly: **czytał(a)bym** 'I would read', etc. For more on the conditional mood, see Lesson 11.

IDENTITY STATEMENTS USING **to jest** (REVIEW). If two nouns are more or less identical or equivalent in reference to each other, then one may join them in a sentence with **to jest** (plural: **to są**) or, usually, simply with **to**:

"Prawo i porządek" to mój ulubiony program. *"Law and Order" is my favorite program.*

Since 'my favorite program' and "Law and Order" refer in this context to the same thing, one may join them with **to**, which has the status in such sentences of an equational particle, i.e., a linguistic "equals sign." Both nouns are in the Nominative case. Most often this construction is used to identify people:

Ten pan to mój profesor. *That man is my professor.*

Ta pani to moja ciocia. *That woman is my aunt.*

Paweł to mój najlepszy przyjaciel. *Pawel is my best friend.*

This construction is usually NOT used to say something qualifying or descriptive about the subject. Thus one does not normally say

!Zosia to dobra studentka. *Zosia is a good student.*

Such sentences are normally expressed with **jest** (pl. **są**), without **to**, followed by the Instrumental case (see Lesson 6):

Zosia jest dobrą studentką. *Zosia is a good student-Instrumental.*

The sentence

***Zosia jest dobra studentka**

and others like it, while easily comprehensible, is not good Polish. The predicate noun here needs to be in the Instrumental case (Lesson 6).

THE PAST AND FUTURE TENSE OF **to jest** SENTENCES. In the past tense, identity-sentences using **to jest** agree in gender with the thing being identified or introduced (i.e., not with **to**):

To był nasz nowy lektor. *That was our new teacher.*

To była ciekawa wystawa. *That was an interesting exhibit.*

In the future, one changes **to jest** to **to będzie**:

To będzie dobry program. *That will be a good program.*

To chyba będzie Jarek. *That will probably be Jarek.*

THE WORD **raz** 'ONCE, ONE TIME'. The word **raz** means 'once, one time' in sentences like:

Mówię to tylko raz. *I'm saying this only once.*

One may count with **raz** by using **razy** in combination with any plural number: **dwa razy** 'two times', **pięć razy** 'five times', **sto razy** 'a hundred times', answering the question **ile razy** 'how many times?' **Raz** is often preceded by ordinal numerals and other ordering adjectives in sentences like:

Oglądasz ten program już czwarty raz. *You're watching this program for the fourth time already.*

Nie pamiętam kiedy ostatni raz byłem w kinie. *I don't remember when I was last at the movies.*

Poles often begin counting from **raz** 'once' instead of **jeden**: **raz, dwa, trzy...** Some out of many other expressions using **raz** are:

jeszcze raz one more time

na razie see you soon

następnym razem next time

po raz pierwszy (drugi, etc.) for the first
(second, etc.) time

raz na zawsze once and for all

raz po raz time and time again

w każdym razie in any case

BE BORN. The verb 'to be born' is **urodzić się** –*dzę* –*dzisz pf*, and it typically occurs in the past tense:

Gdzie się urodziłeś (-aś)? *Where were you born?*

Urodziłem się w Polsce (w Ameryce, etc.). *I was born in Poland (in America, etc.).*

REVIEW OF VERBS. Here is a review of important verbs encountered so far. All of these verbs are imperfective, and you should be prepared to form the singular forms of the present, past, and compound future from them.

być *jestem, jesteś, jest. future będę, będziesz* be, *future will (be)*
chcieć *chcę, chcesz* want
cieszyć się *-szę -szysz* be glad
czekać *-am -asz na +A* wait for
czytać *-am -asz* read
dziękować *-kuję -kujesz za+A* thank
***iść** *idę, idziesz. past szedł, szła* go (on foot)
***jeść** *jem, jesz, jedzą. past jadł, jadła* eat
kochać *-am -asz* love
kupować *-puję -pujesz* buy
leżeć *-żę -żysz* lie
lubić *-bię -bisz* like (on basis of close acquaintance)
mieć *mam, masz* have
mieszkać *-am -asz* live, dwell, reside
***móc** *mogę, możesz, może. past mógł, mogła* can, be able
mówić *-wię -wiesz* speak, say, talk
musieć *-szę -sisz* must, have to
mylić się *-lę -lisz* be mistaken
myśleć *-lę -lisz* think
nazywać się *-am -asz* be called
odpowiadać *-am -asz* answer
oglądać *-am -asz* watch, view
pamiętać *-am -asz* remember
pić *piję pijesz* drink
pisać *-szę -szysz* write

płacić *-cę cisz* pay, owe
podobać się *-am -asz* be pleasing
pracować *-cuję -cujesz* work
prosić *-szę -sisz o+A* ask (for)
przepraszać *-am -asz za+A* beg pardon (for)
pytać *-am -asz o+A* ask (a question)
robić *-bię -bisz* do, make
rozumieć *-em -esz -eją* understand
siedzieć *-dzę -dzisz* sit
spotykać się *-am -asz z+I* meet (with)
stać *stoję, stoisz* stand
studiować *-iuję -iujesz* study (formally)
sugerować *-ruję -jesz impf* suggest
śpieszyć się *-szę -szysz* be in a hurry
śpiewać *-am -asz* sing
uczyć się *-czę -czysz* study, learn
umieć *-em -esz -eją* know how
wątpić *-pię -pisz* doubt
widzieć *-dzę -dzisz* see
wiedzieć *wiem, wiesz, wiedzą* know (information)
wierzyć *-rzę -rzysz +D* believe
wisieć *-szę -sisz* hang
woleć *-lę -lisz* prefer
zauważać *-am -asz* notice
znać *-am -asz* know, be familiar with (a person or thing)
żyć *żyję, żyjesz* live

*These verbs require special attention in the past tense.

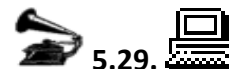
5. LEKCJA PIĄTA

ĆWICZENIA 5.D.

Compound future from the present. Use the form in –t(a) instead of the infinitive.

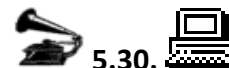
5.29. 1st person sg.: chcę: **będę chciał(a)** I will want to.

mówię, siedzę, czekam, staram się, żyję, bawię się.

5.30. *Mixed persons; use the form in –t(a), keeping the persons the same as in the model.*
on myśli: **on będzie myślał** he will think

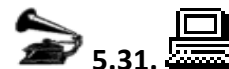
możesz, ona stoi, mylisz się, pytam, robisz, śpieszę się, ona umie, jesz.

5.31. *Identity statements. Where possible, use also the female correspondent.*

ten pan, lektor: a. **Ten pan to nasz lektor.** *That man is our language teacher.*
b. **Ta pan to był nasz lektor.** *That man was our language teacher.*

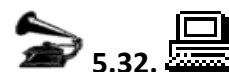
adwokat, dentysta, fryzjer, kelner, lekarz, profesor.

5.32. *Past tense of to jest sentences.*

To jest moja znajoma.: To **była** moja znajoma.

To jest nasze nowe muzeum. To jest nasza sąsiadka. To jest mój kolega.
To jest moja starsza siostra. To jest mój syn Jarek. To jest ostatni autobus.
To jest nasz sąsiad. To jest moja znajoma. To jest nasze dziecko.

5.33. Put the following sentences, based on Lessons 1-5, in the compound future tense, using the form in **-I(a)**. Remember that **będę** does not occur with **być**, but rather replaces it.

0. Bardzo się śpieszę: **Będę bardzo się śpieszył**. I will be in a big hurry.

1. Chcę kupić jakąś koszulę.	21. Ona pracuje jako nauczycielka.
2. Co pan robi?	22. Mieszkanie ma duży i mały pokój.
3. Czekam na ciebie.	23. Po prostu jestem ciekawy.
4. Czy ona jest zadowolona?	24. Pracuję w bibliotece.
5. Czy jesteś gotowa?	25. Robię zakupy.
6. Czy mieszkanie jest duże?	26. To jest nasz nowy lektor.
7. Czy pan pracuje?	27. Tam jest nowe muzeum.
8. Czy rozumiesz, co mówi ten pan?	28. Zapraszam cię na moje przyjęcie.
9. Czy to jest interesująca praca?	29. On czeka na mnie na dworze.
10. O co pan pyta?	30. Siedzę i oglądam telewizję.
11. Gdzie pani mieszka?	31. Muszę być w domu.
12. Gdzie mieszka twój brat?	32. Chcę kupić nowy sweter.
13. Ja też muszę iść.	33. Jestem wolny.
14. Jak długo jesteś w Polsce?	34. Nie mogę przyjść na przyjęcie.
15. Jaką koszulę chcesz kupić?	35. Ona jest zbyt zajęta.
16. Mam nowe mieszkanie.	36. Pracuję w szkole.
17. Mieszkam i studiuje w Warszawie.	37. Uczę się w bibliotece.
18. Ten film jest wspaniały.	38. Co robisz?
19. On mówi, że jest zmęczony.	39. Co jesz?
20. Ona nie podoba mi się.	

5.33.

5.34. Conditional of modal verbs. Follow the model, keeping the person of the cue. Then finish the sentence in some logical way.

chcę: **chciałbym**, f. **chciałabym** I would like. **Chciał(a)bym mieć lepszą pracę**. I would like to have a better job.

wolę, możesz, on chce, umiem, musisz, ona ma, on woli, mogę, chcesz, umiesz, muszę, masz.

5.34.

5. LEKCJA PIĄTA

Postój taksówek taxi stand

5.E. Późno, wcześnie

Someone has stayed too late. What to do now?

Ewa: Która jest godzina? Chyba już późno.

Edek: Ależ skąd, jest jeszcze wcześnie. Jest dopiero za kwadrans dwunasta.

Ewa: Ojej! Muszę być w domu o dwunastej.

Edek: Trudno. Nie zdążysz. Tramwaje <autobusy> nie jeżdżą już o tej porze.

Ewa: To co ja teraz zrobię? Chyba zadzwonię po taksówkę.

Edek: Możesz zadzwonić albo jeśli chcesz, możesz po prostu tu przenocować.

Ewa: Dziękuję za propozycję, ale chyba zadzwonię po taksówkę.

What time is it? It must be late.

Come on, it's still early. It's only quarter to 12.

Oh dear! I have to be at home at 12:00.

Tough. You won't make it. Trolleys <buses> don't run any more at this time.

Then what shall I do now? I think I'll call for a taxi.

You can call or, if you want, you can simply spend the night here.

Thanks for the offer, but think I'll call for a taxi.

Do zapamiętania:

Autobusy już nie jeżdżą o tej porze.
 Chyba zadzwonię po taksówkę.
 Co ja teraz zrobię?
 Dziękuję za ofertę.
 Jest dopiero dwunasta.
 Jest jeszcze wcześniej.
 Jest już późno.
 Jest za kwadrans dwunasta.

Jeśli chcesz, możesz tu przenocować.
 Już nie zdążysz.
 Która jest godzina?
 Możesz tu przenocować.
 Muszę być w domu o dwunastej.
 Ojej!
 Trudno.

Uwagi

dopiero *av* only, only just (*in time expressions*)
jeździć *jeżdżę, jeździsz* *indet* ride (frequently). Here in the sense 'go, run', of a bus
pora *f* time, season. **o tej porze** at this time.
w porę on time.
późny *aj* late. *av* **późno**. *comp av* **później**
prawie *av* **almost**
spędzić –*dzę –dzisz pf, impf* **spędzać** spend (time)

wczesny *aj* early. *av* **wcześniej**. *comp av* **wcześniej**
wybór –*boru mi* choice
zadzwonić –*nię –niesz pf* **po** +*Accusative* call for. The Perfective of **dzwonić**, with future meaning (Lesson 7).
zdążyć –*zę –żysz pf* make it, manage to get somewhere on time
zrobić –*bię –bisz*. The Perfective of **robić** (Lesson 7).

Pytania

1. Która jest godzina? Jak Ewa i Edek spędzili wieczór?
2. O której godzinie Ewa musi być w domu? Jak myślisz, dlaczego ona musi być wtedy-*then* w domu? Czy ktoś czeka na nią?
3. Czy godzina dwunasta w nocy to jest bardzo późno?
4. Dlaczego to jest problem, że jest prawie dwunasta?
5. Jaki wybór-*choice* ma teraz Ewa? Jak myślisz, co ona teraz robi?
6. Dlaczego ona nie chce iść do domu pieszo?
7. Czy Ewa będzie w domu na czas?
8. Co ty byś zrobił(a) na jej miejscu-*in her place*?

Prawdziwa historia

Jest noc, godzina za kwadrans dwunasta. Nie jest zbyt późno, ale *nie* jest *też* zbyt wcześnie. Ewa jest w mieszkaniu Edka, gdzie *spędzała przyjemny wieczór oglądając* amerykański film w telewizji. Już jest czas *wracać* do domu, ale Ewa nie wie jak. Tramwaje i autobusy nie *jeżdżą* już o tej porze, i jest zbyt daleko, żeby iść do domu *pieszo*. *Poza tym*, może być *niebezpiecznie* iść pieszo w nocy. Więc co ona zrobi? Chyba zadzwoni po taksówkę. Taksówki nie są zbyt drogie. A może jednak tam przenocować na *tapczanie*, tak jak proponuje Edek? Nie, chyba zadzwoni po taksówkę. Czeka na nią w domu chora matka i *głodny* pies. Ewa *obiecała*, że będzie w domu o *północy*. Teraz ona powinna zadzwonić do domu i poinformować i matkę i psa, że będzie trochę spóźniona.

też nie not either. **spędzała** she has been spending. **przyjemny** aj pleasant. **oglądając** watching. **wracać** –am –asz impf, pf **wrócić** –cę –cisz return. **jeździć jeżdżą jeździsz** indet [here:] run. **pieszo** av on foot. **poza tym** besides that. **niebezpieczny** aj dangerous. **av niebezpiecznie**. **tapczan** mi day-bed. **głodny** aj hungry. **obietać** –am –asz promise. **północ** f midnight. **o północy** at midnight. **z kolei** in turn

Możliwe pytania do Edka: Co to jest za film, który oglądasz z Ewą tak późno w nocy? Czy to jest zadanie domowe-*homework assignment*? Czy jest to film historyczny? Romantyczny? Kryminalny? Dramatyczny? Edukacyjny? Western? Jakiś inny? Dlaczego nie zauważyłeś, że robi się coraz później-*it's getting later and later*? Czy Ewa nie mówiła ci, że musi być w domu o dwunastej? Przecież dobrze wiesz, że autobusy i tramwaje nie jeżdżą o tej porze. Chyba powinienesz zapłacić za jej taksówkę, nie myślisz?

Możliwe pytania do Ewy: Czy nie powinnaś mówić Edkowi-*to Edek* wcześniej, że musisz być w domu o dwunastej? Czy nie powinnaś myśleć wcześniej o tym, jak wrócisz do domu? Czy matka, która czeka na ciebie w domu, nie będzie zirytowana albo zmartwiona, jeśli będziesz spóźniona? Dlaczego nie chcesz iść do domu pieszo? Przecież lubisz iść pieszo. Masz pieniądze-*money* na taksówkę? Dlaczego nie chcesz zostać-*stay* u Edka na noc na tapczanie? Czy tak nie byłoby prościej-*simpler*? W ten sposób-*in that way* moglibyście iść razem jutro rano na uniwersytet.

GRAMATYKA 5.E.

CLOCK TIME. **godzina** *hour, o'clock*, **kwadrans** *quarter hour*. The cardinal and ordinal numerals, needed for telling clock time are as follows:

cardinal:	ordinal:	cardinal:	ordinal:
1 jeden jedna jedno	pierwszy	11 jedenaście	jedenasty
2 dwa, dwie	drugi	12 dwanaście	dwunasty
3 trzy	trzeci	13 trzynaście	trzynasty
4 cztery	czwarty	14 czternaście	czternasty
5 pięć	piąty	15 piętnaście	piętnasty
6 sześć	szósty	16 szesnaście	szesnasty
7 siedem	siódmy	17 siedemnaście	siedemnasty
8 osiem	ósmy	18 osiemnaście	osiemnasty
9 dziewięć	dziewiąty	19 dziewiętnaście	dziewiętnasty
10 dziesięć	dziesiąty	20 dwadzieścia	dwudziesty

1. One asks about clock time with the expression

Która godzina? *What time is it?* (literally, 'what hour is it'). One answers using the feminine forms of the ordinal numeral (numerical adjective), agreeing with and placed after **godzina**:

Jest godzina pierwsza (druga, trzecia). *It's one (two, three) o'clock.*

The word **godzina** is usually omitted:

In official time listings, one makes use of a 24-hour clock, hence **godzina dwudziesta** 8:00 (20:00) pm, **dwudziesta pierwsza** 9:00 (21:00) pm., **dwudziesta druga** 10:00 (22:00) pm, **dwudziesta trzecia** 11:00 (23:00) pm, **dwudziesta czwarta** (24:00) midnight.

2. 'At' a particular time is expressed with the preposition **o** plus the Locative case of the hour, which, with a feminine-gender adjective, amounts to the ending **-ej** used with the ordinal numeral. The item **godzinie** is usually omitted:

O której (godzinie)? *At what time?*

Film zaczyna się o (godzinie) siódmej. *The movie begins at seven.*

3. 'After' a particular time is expressed with the preposition **po** plus the Locative case of the hour, which amounts to using the feminine Locative adjective ending **-ej** with the ordinal numeral (minutes take the regular, or 'cardinal' numeral):

Przyjadę po ciebie po drugiej. *I'll come by for you after two.*

Film się zaczyna siedem po szóstej. *The film begins at seven after six.*

5. LEKCJA PIĄTA

4. 'Till' a particular time is expressed with **za** plus the Accusative case of the minutes (expressed with cardinal numerals), followed by the Nominative case of the hour (expressed with ordinal numerals):

Przyjadę po ciebie za dziesięć ósma. *I'll come by for you at ten till eight (7:50).*

Będę czekał na ciebie za dziesięć siódma. *I'll be waiting for you at ten till seven.*

5. Half-hours are expressed with (**o**) **wpół do** plus the Genitive case, which amounts to using the feminine Genitive ending (also **-ej**) with the ordinal numeral (the feminine adjective ending in the Genitive, Dative, and Locative cases is **-ej**).

Jest wpół do dziesiątej. *It's half till ten, i.e., it's 9:30.*

Koncert zaczyna się o wpół do dziesiątej. *The concert begins at 8:30.*

6. In order to avoid the complications of points 3, 4, 5 above, one may simply spell out the minutes using cardinal numerals:

Jest godzina piąta trzydzieści siedem. *It is 5:37.*

7. When referring to minutes, 'two' is feminine in gender, in agreement with a missing **minuta**:

Jest za dwie dziewięta. *It's two till nine.*

Summary:

the time	on the hour	quarter after	quarter till	on the half hour
godzina pierwsza 1:00	o godzinie pierwszej 1:00	kwadrans po pierwszej 1:15	za kwadrans pierwsza 12:45	wpół do pierwszej 12:30
godzina druga 2:00	o godzinie drugiej 2:00	kwadrans po drugiej 2:15	za kwadrans druga 1:45	wpół do drugiej 1:30

HOW TO GIVE YOUR AGE (REPEAT). In Polish one says 'how many years' one has. 'How old are you?' is **Ile masz lat?** *How many years do you have?*

Mam dziewiętnaście lat. *"I have 19 years", i.e. I am 19 years old.*

Mój młodszy brat ma siedem lat. *My younger brother is 7 years old.*

In this construction, **lat** is the Genitive plural of **lata** years. Whereas numbers 2, 3, 4 take the Nominative plural, numbers 5 and above (as well as **jeden** in compound numeral expressions) take the Genitive plural (Mini-Lesson 5 and Lesson 12). Hence:

Mam dwadzieścia jeden lat. *I am 21 years old.*

Moja siostra ma dwadzieścia trzy lata. *My sister is 23 years old.*

Mój mąż ma dwadzieścia siedem lat. *My husband is 27 years old.*

ĆWICZENIA 5.E.

zegar(e)k watch.

5.35. Give the time according to the cue of the watch.

- 2:00 a. Wracam o **drugiej**. *I'm returning at two*
 b. Wracam za kwadrans **druga**. *I'm returning at quarter to two.*

1:00, 4:00, 6:00, 8:00, 10:00.

5.35.

5.36. Quarter till and quarter after.

- 12:00 a. Muszę być w domu kwadrans **po dwunastej**. *I have to be home at quarter past twelve.*
 b. Muszę być w domu za kwadrans **dwunasta**. *I have to be home at quarter till twelve.*

1:00, 3:00, 5:00, 7:00, 9:00, 11:00.

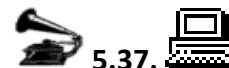
5.36.

5. LEKCJA PIĄTA

5.37. *Assorted clock times. Say what time it is.*

1:05 **pięć po pierwszej.**

2:53, 3:30, 4:45, 5:12, 5:50, 6:15, 7:10, 8:30, 8:55, 9:08, 10:30, 11:45, 12:02, 1:58.

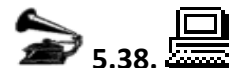

5.37.

5.38. *How old? Use **nasz** or **mój**, depending on which seems more appropriate.*

samochód, 3: **Nasz samochód** ma **trzy lata**. *Our car is three years old.*

zegarek, 5; dom, 11; pralka, 4; pies, 7; kot, 2; rower, 9; syn, 12; córka, 3.

5.38.

5.39. *Review of the Accusative case. Make complete sentences out of the sentence parts, keeping the order of elements the same, and adding anything needed. Note: not every sentence requires the Accusative.*

0. on, pamiętać, ten pan: **On pamięta tego pana**. *He remembers that man.*

a. (ja) rozumieć, twój, koleżanka.

b. ona, czekać, swój mąż.

c. (ja) woleć, inny, bluzka.

d. (ty) chcieć, kupić, ten, zielony, koszula?

e. który, pies, (ty) chcieć, kupić?

f. jaki, książka, (ty) czytać?

g. (ja) chętnie poznać, każdy, twój, przyjaciółka.

h. podobać mi się, twój, kolega, Jarek.

i. nasz, nowy, muzeum, być, interesujący.

j. to, być, ten, sam, zwierzę?

k. pan, chcieć, poznać, mój, żona?

l. pani, mieszkać, Kraków?

5.39.

5.40. SENTENCE PAIRS BASED ON THE CONVERSATIONS. TRANSLATE.

1. Do you have a little time?
That depends. When?	12. I thought maybe you want to come with me.
I'll gladly go with you.
2. I want to show you something.
Unfortunately, now I'm busy.	13. Do you want to go to a movie?
No, I'm too tired to go with you to a movie.
3. I don't have time now.
Well then when will you be free?	14. I'm watching a good program.
You're watching it for the third time already.
4. I'm too busy to go (żeby pójść) to an exhibition.
Too bad.	15. What time is it?
Quarter to twelve.
5. Where were you yesterday?
What do you mean, where was I? Where was I supposed to be?	16. I have to be at home at 12:00.
Then you won't make it.
6. What happened?
Nothing happened.	17. You were invited to my party yesterday.
But I thought the party was today.
7. When will you have time?
Maybe in an hour.	18. I waited for you the whole evening.
I'm very sorry.
8. I'll be free in an hour.
Unfortunately then it will be too late.	19. I'm sorry I'm late.
It doesn't matter (nie szkodzi) It's good that you're here now.
9. Do you want to go with me to a movie?
No, now I simply can't.	20. The party was yesterday.
Sorry, I must have missed something up.
10. Are you free this evening?
No, I'm busy, as usual.	21. Are you going to sit there all night?
You see that I'm watching television.
11. I have tickets to some performance tomorrow.
What kind of performance is it?	22. Are you going to watch "Law and Order"?
Yes, I am.

5. LEKCJA PIĄTA

23. You're watching this program for the third time.

Even so it's interesting.

24. I wait for this program all week.

Unfortunately, it's a rerun.

25. Buses don't run at this time.

Then I'll call for a taxi.

26. You can spend the night here.

Thanks, but I think I'll call for a taxi.

5.41. FILL IN THE BLANKS:

1. **Autobusy nie jeżdżą ---.**

at this time

2. **Byłeś zaproszony ---.**

to my party

3. **Będę wolny (wolna) ---.**

in an hour

4. **Chcę --- coś pokazać.**

to you

5. **Co ---?**

happened

6. **Czekam --- cały tydzień.**

for him (her)

7. **Czekałem --- cały wieczór.**

for you

8. **Czy będziesz tam siedział(a) --?**

the whole night

9 **Czy jesteś wolny (wolna) ---?**

this evening

10. **Czy masz ---?**

a little time

11. **Czy nie masz --- do zrobienia?**

nothing better

12. ---.

You were mistaken.

13. **Ten program jest --- interesujący.**
especially

14. **Gdzie byłeś (byłaś) ---?**

yesterday morning

15. **Ja myślałem, że --- przyjść dzisiaj.**

I was supposed

16. ---, **gdzie byłem (byłam)?**

What do you mean

17. **Jest --- dwunasta.**

a quarter till

18. **Jestem zajęty (zajęta), ---.**

as always (*or: as usual*)

19. **Chętnie --- z tobą na film.**

I'll go

20. **Już nie ---.**

(you'll not) make it (on time)

21. ---?

What time is it?

22. **Mam bilety ---.**

to some film

23. --- **po prostu tu przenocować.**

You can

24. **Muszę być w domu ---.**

at eleven

25. **Może chcesz pójść ---.**

with me

26. ---.

It doesn't matter.

27. **Niestety, wtedy będzie już ---.**

too late

28. **Oglądasz to już ---.**

for the fourth time

29. **To mój --- program.**

favorite

30. **Zadzwoń ---.**

for a taxi

31. --- **na ciebie za dziesięć siódma.**

I'll be waiting

32. **Będę wolny ---.**

next Sunday

33. **Film się zaczyna ---.**

at eight o'clock

34. **Koncert się zaczyna ---.**

at quarter past three

35. **Jest ---.**

9:30

36. **Jestem starszy ---.**

by one year

37. **Jestem zajęty ---.**

all month

38. **Koncert --- za dwie godziny.**

begins

39. **Widziałem ten film ---.**

last Wednesday

40. **Chcesz pójść ---?**

to an exhibit

41. **Ile masz ---?**

years

42. **Mam dwadzieścia trzy ---.**

years

5. LEKCJA PIĄTA

MINI-LEKCJA 5: Preview of the Genitive Case (Singular) of Nouns and Adjectives

GENITIVE SINGULAR. The Genitive case is used in many different functions (see Lesson 9 for the singular and Lesson 12 for the plural). Its basic use is to express possession and various meanings of “of”, including possession: **dom mojej matki** *my mother’s house*; **samochód mojego syna** *my son’s car*; **róg ulicy** *corner of the street*, etc. Besides this, an important syntactic function of the Genitive is to substitute for the Accusative case in the direct object position when the verb is negated. This is an iron-clad rule of Polish syntax. See:

Czytam gazetę. *I’m reading the paper-A.*

Nie czytam gazety. *I’m not reading the paper-G.*

Lubię oglądać ten program. *I like to watch that program-A.*

Nie lubię oglądać tego programu. *I don’t like to watch that program-G.*

Piję mleko. *I’m drinking milk-A.*

Nie piję mleka. *I’m not drinking milk-G.*

The Genitive case is also required after many verbs and prepositions. For the moment, the Genitive case will be of most use when answering Accusative questions negatively; for example

Czy lubisz sport? *Do you like sport(s)?*

Nie, nie lubię sportu. *No, I don’t like sport(s).*

When answering a question like this, if the answer is negative, it is usually safe to leave out the Genitive object and just repeat the verb, getting around having to search in one’s mind for the Genitive case form of the noun:

-Czy lubisz sport? -Nie, nie lubię “No, I don’t.”

The Genitive singular endings are as follows:

	adjective:	noun:
feminine	-ej	-y/-i
masculine	-ego	-u or -a
neuter	-ego	-a

See:

Nie mam twojej książki. *I don’t have your book. (feminine)*

Nie lubię żadnego sportu. *I don’t like any sport. (masculine)*

Nie widzę tu wolnego krzesła. *I don’t see a free chair here. (neuter)*

The masculine noun ending is usually **-u** (see **sportu** above), but it is **-a** with animate (including human) nouns and with certain other nouns, which need to be learned. Historically, the Accusative of animate nouns grew out of the Genitive. For that reason, the Genitive and Accusative of masculine animate adjectives and nouns are identical (**-ego -a**): **Mam nowego kota** *I have a new cat-Acc*. **Nie mam nowego kota.** *I don't have a new cat-Gen.*

In most dictionaries, the Genitive case form is the “second” form of the noun listed after the Nominative, and it is often used to make clear one or another feature of the noun’s stem. For example, from **ołówek ołówka** ‘pencil’ one sees that the **e** is mobile (i.e., dropped before endings), and that the Genitive ending is exceptionally **-a**, not **-u**. From **stół stołu** ‘table’ one sees that the **ó** of the stem goes to **o** when endings are added to the noun.

GENITIVE PLURAL. The Genitive plural has the same functions as the Genitive singular, plus one other important function. It is used after quantifiers and after numbers 5 and above. For this reason, it makes sense to become conversant with the basics of its formation before its formal and detailed description in Lesson 12. Here are some useful rules of thumb:

- If the Nominative case of a noun ends in a vowel (mainly, neuter nouns in **-o** and **-e**, and feminine nouns in **-a**), then drop these vowels to obtain the Genitive plural: **lampa** *lamp*, **pięć lamp** *five lamps*; **pióro** *pen*, **pięć piór** *five pens*; **pytanie** (=pytań-**e**) *question*, **pięć pytań** *five questions*. Mobile **e** appears before nouns ending in **-ka**, **-ko**: **książka** *book*, **pięć książek** *five books*; **łóżko** *bed*, **pięć łóżek** *five beds*.
- Otherwise (and this mainly concerns masculine nouns ending in a consonant), add **-ów** to hard stems and **-y/i** to soft stems: **zeszyt** *notebook*, **pięć zeszytów** *five notebooks*, **hotel** *hotel*, **pięć hoteli** *five hotels*. This rule also applies to feminine nouns ending in a consonant, all of which are soft: **noc** *night*, **pięć nocy** *five nights*.

PRACTICING NOUN DECLENSION. Thus far the Lessons and Mini-Lessons have presented the following case-forms of nouns, whose forms may be practiced with the nouns of Ex. 5.22:

Case:	Masculine		Feminine:		Neuter:	
	Sg.	Pl.	Sg.	Pl.	Sg.	Pl.
Nominative	zeszyt	zeszyty	Lampa	lampy	drzewo	drzewa
Genitive	zeszytu	zeszytów	Lampy	lamp	drzewa	drzew
Dative	Lesson 7	Lesson 7	Lesson 7	Lesson 7	Lesson 7	Lesson 7
Accusative	zeszyt	zeszyty	Lampę	lampy	drzewo	drzewa
Instrumental	Lesson 6:	Lesson 6:	Lesson 6:	Lesson 6:	Lesson 6:	Lesson 6:
Locative	zeszycie	zeszytach	Lampie	lampach	drzewie	drzewach
Vocative	Lesson 6:	Lesson 6:	Lesson 6:	Lesson 6:	Lesson 6:	Lesson 6:

5. LEKCJA PIĄTA

SUPLEMENT: **wolny czas** *free time*

Co lubisz robić kiedy masz wolny czas? *What do you like to do when you have free time?*

Lubię ____.

-biegać- to run (jog)

-chodzić na filmy to go to movies

-chodzić na koncerty to go to concerts

-chodzić na tańce to go dancing

-chodzić na spacer to go on walks

-chodzić na wystawy to go to exhibitions

-chodzić na zabawy to go to parties

Lubię ____.

-łowić ryby to fish

-gotować to cook

-jeździć na rowerze to bicycle

-muzykę music

-oglądać telewizję watch TV

-sport sport(s)

-tańczyć to dance

Czy uprawiasz jakiś sport? *Do you do some kind of sport?*

Gram w piłkę nożną <koszykówkę, siatkówkę>. *I play soccer (European football) <basketball, volleyball>.*

Masculine sports names usually take the animate Accusative ending **-a**:

Gram w - ____. <bejsbola, hokeja, tenisa, pokera>. *I play <baseball, hockey, tennis, poker>.*

“Playing on an instrument” is expressed with **grać na**+Locative:

Czy grasz na instrumencie? *Do you play an instrument?*

Tak, gram na gitarze. *Yes, I play the guitar.*

instrument *instrument (musical)*, **na instrumencie**. **fortepian** *grand piano*, **na fortepianie**.

gitara *guitar*, **na gitarze**. **akordeon** *accordion*, **na akordeonie**. **klarnet** *clarinet*, **na klarncie**.

skrzypce (*pl form*) *violin*, **na skrzypcach**.

Konwersacje uzupełniające
A. Wstydzę się

- Czy grasz na instrumencie?	<i>Do you play an instrument?</i>
- Tak, lubię grać na gitarze i śpiewać.	<i>Yes, I like to play the guitar and sing.</i>
- Znasz jakieś polskie piosenki?	<i>Do you know any Polish songs?</i>
- Tak, znam ich bardzo dużo.	<i>Yes, I know a lot of them.</i>
- To zaśpiewaj coś.	<i>So sing something.</i>
- Nie, wstydzę się.	<i>No, I'm embarrassed.</i>

B. Palę jak kominek

- Czy palisz?	<i>Do you smoke?</i>
- Tak, palę jak kominek.	<i>Yes, I smoke like a chimney.</i>
- Co palisz?	<i>What do you smoke?</i>
- Papierosy, oczywiście.	<i>Cigarettes, of course.</i>
- Ile papierosów palisz dziennie?	<i>How many cigarettes do you smoke a day?</i>
- Nie wiem, Nie liczę ich. Całą paczkę albo więcej.	<i>I don't know. I don't count them. A whole pack or more.</i>

C. Sport

- Uprawiasz jakiś sport?	<i>Do you do any sport?</i>
- Lubię grać w bilard, jeśli to jest sport.	<i>I like to play pool, if that's a sport.</i>
- Raczej nie.	<i>Not really.</i>
- A jaki sport ty uprawiasz?	<i>And what sport do you do?</i>
- Ja gram w koszykówkę.	<i>I play basketball.</i>
- Koszykówkę lubię raczej oglądać w telewizji.	<i>I rather prefer to watch basketball on television.</i>

D. Dla przyjemności

- Słyszałem (słyszałam), że malujesz.	<i>I heard that you paint.</i>
- Raczej rysuję, ale tylko dla przyjemności.	<i>I rather draw, but just for pleasure.</i>
- Możesz mi pokazać jakieś twoje rysunki?	<i>Can you show me some of your drawings?</i>
- Nie, nie mam nic do pokazania w tej chwili.	<i>No, I don't have anything to show at the moment.</i>

5. LEKCJA PIĄTA

E. Pchli rynek

- Przepraszam , czy pan(i) wie, gdzie jest kino "Zorza"?	<i>Excuse me, do you know where the "Zorza" (Aurora) movie theater is?</i>
- Dwie ulice dalej po prawej <po lewej>, Ale to kino jest od dawna nieczynne.	<i>Two streets farther on the right <the left>, but the theater has been closed for a long time.</i>
- Podobno jest tam dziś jest jakaś impreza.	<i>Supposedly there is some kind of event there today.</i>
- Impreza? Pchli rynek chyba.	<i>An event? Probably a flea market.</i>
- Pchli rynek to też impreza, przynajmniej dla pcheł.	<i>A flea market is also an event, at least for fleas.</i>

F. Postój taksówek taxi stand

-Przepraszam, czy pan(i) wie gdzie tu jest przystanek autobusowy?	<i>Excuse me, do you know where there's a bus stop around here?</i>
-Tam naprzeciwko, ale autobusy już nie kursują o tej porze.	<i>Over there across from us, but buses don't run any longer at this time.</i>
-To wezmę taksówkę. Czy jest tu gdzieś postój taksówek?	<i>Then I'll take a taxi. Is there a taxi stand around here?</i>
-Nie, nie ma. Musi pan(i) zadzwonić po taksówkę. Ma pan(i) komórkę?	<i>No, there isn't. You'll have to phone for a taxi. Do you have a cell-phone?</i>
-Tak, mam, dziękuję.	<i>Yes, I do, thank you.</i>

G. Reinkarnacja reincarnation

- Wierzysz w predestynację?	<i>Do you believe in predestination?</i>
- Nie, ale wierzę w reinkarnację.	<i>No, but I believe in reincarnation.</i>
- To ciekawe, bo ja też. Jak chcesz tu wrócić?	<i>That's interesting, because I do too. What do you want to return as?</i>
- Chcę tu wrócić jak ptak.	<i>I want to return here as a bird.</i>
- A ja chcę wrócić jak kot.	<i>And I want to return as a cat.</i>
- W ten sposób możesz mnie złapać i zjeść.	<i>That way you might catch and eat me.</i>
- Skąd będę wiedzieć, że to ty?	<i>How will I know that it's you?</i>
- Nie będziesz.	<i>You won't.</i>